

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ERGENLERDE OTANTİKLİK İLE GELECEK BEKLENTİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİDE EBEVEYN ÖZERKLİK DESTEĞİNİN
DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebrar NALBANT

1800002839

Anabilim Dalı: Psikoloji

Program: Klinik Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ece Naz ERMİŞ

HAZİRAN 2025

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ERGENLERDE OTANTİKLİK İLE GELECEK BEKLENTİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİDE EBEVEYN ÖZERKLİK DESTEĞİNİN
DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebrar NALBANT

1800002839

Anabilim Dalı: Psikoloji

Program: Klinik Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ece Naz ERMİŞ

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZDEN

Dr. Öğr. Üyesi Beyza Naz DENİZ

HAZİRAN 2025

ÖNSÖZ

Bu süreçte bilgi ve deneyimiyle beni yönlendiren, bu yolculukta bana eşlik eden kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ece Naz Ermiş'e teşekkürlerimi sunarım. Yalnızca bu tez çalışmasında değil, tüm yüksek lisans süreci boyunca bilgisini ve desteğini cömertçe paylaşan süpervizörüm ve değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Kadir Özden'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez, benim için yalnızca akademik bir çalışma değil; uzun, yorucu ama bir o kadar da öğretici bir yolculuğun ürünü oldu. Bu süreçte en büyük güvencem olan aileme, her koşulda arkamda duran, tüm bu çabalarımın anlam katan, başarılarımın gerçek mimarı sevgili anneme ve tüm kaygılarımı göğsünde yumuşatan sevgili babama en derin şükranlarımı sunarım. Ve sevgili kardeşlerime teşekkür ederim, sizin neşeniz ve sevginiz, tüm bu zorluğu kolay kılan, yorgunluğu unutturan güvenli bir kucak gibi oldu.

Her zorlukta yanımda olan, gücü ve inancıyla bana daima ilham veren, yükümü hafifleten, en büyük destekçim müstakbel eşim Yiğit Yavaşel'e gönülden teşekkür ederim. Varlığın, bu sürecin en kıymetli dayanaklarından biri oldu.

Hayatımı güzelleştiren değerli dostlarım, sizlere tek tek teşekkür etmek isterim. Sizin varlığınız; kimi zaman bir motivasyon kaynağı, kimi zaman huzurlu bir nefes, kimi zaman ise sığınılacak bir omuz oldu. Bu yolculuğu daha anlamlı, daha katlanılır ve daha özel kıldınız. Desteğiniz ve emekleriniz için minnettarım, iyi ki varsınız.

Ve bu süreçte yolumun kesiştiği, bazen yalnızca bir cümleyle, bazen büyük bir özveriyle bana destek olan, ilham veren herkese sonsuz teşekkür ederim. Katkınız, bu çalışmanın her satırında görünmese de kalbimde ve zihnimde derin izler bıraktı.

Ebrar NALBANT

Haziran 2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
TABLolar.....	iv
ŞEKİLLER	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırma Soruları ve Hipotezler.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi	3
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. ERGENLİK DÖNEMİ	4
2.2. OTANTİKLİK.....	5
2.2.1. Otantiklik Kavramı ve Tanımı	5
2.2.2. Otantiklik Kuramları ve Modelleri	7
2.2.2.1. Carl Rogers'ın Kendilik Kuramı	7
2.2.2.2. Deci ve Ryan'ın Öz Belirleme Kuramı	7
2.2.2.3. Kernis ve Goldman'ın Otantiklik Modeli	7
2.2.2.4. Psikodinamik Yaklaşımlar.....	8
2.2.2.5. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı	8
2.2.2.6. Varoluşçu Yaklaşımlar.....	9
2.2.3. Ergenlik Döneminde Otantiklik.....	9
2.2.4. Ergenlikte Kimlik Gelişimi ve Otantiklik.....	9
2.2.5. Aile Dinamikleri ve Otantikliğin Gelişimi.....	10
2.2.6. Otantiklik ile İlgili Güncel Araştırmalar	11
2.3. GELECEK BEKLENTİLERİ	12
2.3.1. Kavramsal Tanım	12
2.3.2. Ergenlikte Gelecek Beklentileri	13
2.3.3. Gelecek Beklentilerinin Psikolojik İşlevi	15
2.3.4. Otantiklik ve Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki	16
2.3.5. Gelecek Beklentileriyle İlgili Güncel Araştırmalar	18
2.4. EBEVEYN ÖZERKLİK DESTEĞİ.....	19
2.4.1. Kavramsal Çerçeve	19
2.4.2. Öz Belirleme Kuramı Bağlamında Özerklik	20

2.4.3. Ergenlikte Aile İlişkileri ve Özerklik.....	21
3. YÖNTEM.....	22
3.1.Araştırma Modeli	22
3.2. Evren ve Örneklem.....	23
3.3. Veri Toplama Araçları.....	26
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	28
3.3.2. Otantiklik Ölçeği.....	28
3.3.3. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği	29
3.3.4. Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği.....	30
3.4. Verilerin Analizi.....	31
4. BULGULAR.....	32
4.1 Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	32
4.2 Ergenlerin Otantiklik Düzeyleri, Gelecek Beklentileri Düzeyleri, Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
4.3 Ergenlerde Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyinin Otantiklik Düzeyleri ve Ergen Gelecek Beklentileri Düzeyleri Arasındaki Düzenleyici Etkisinin İncelenmesi.....	46
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	49
5.1. Sınırlılıklar ve Öneriler.....	66
KAYNAKÇA.....	71
EKLER.....	80
Ek A. Otantiklik Ölçeği.....	80
Ek B. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği.....	81
Ek C. Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği	82

TABLOLAR

Tablo 1. Örneklemin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı	21
Tablo 2. Otantiklik Ölçeği, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	24
Tablo 3. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutları ile Yaş Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	29
Tablo 4. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları	29
Tablo 5. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları.....	30
Tablo 6. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Okul Türüne Göre T Testi Sonuçları	32
Tablo 7. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Baba Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları	33
Tablo 8. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları	34
Tablo 9. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları.....	35
Tablo 10. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları.....	36
Tablo 11. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları.....	37
Tablo 12. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Kiminle Yaşadığına Göre ANOVA Sonuçları	38
Tablo 13. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Aile Türüne Göre ANOVA Sonuçları.....	39
Tablo 14. Otantiklik Düzeyleri, Ergen Gelecek Beklentileri Düzeyleri ve Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyleri Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	41

Tablo 15. Otantiklik Düzeylerinin Ergen Gelecek Beklentileri Düzeyleri Üzerindeki Etkisinde Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyinin Düzenleyici Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları	42
---	----

ŞEKİLLER

Şekil 1. Otantiklik düzeyleri ve Ergen Gelecek Beklentileri düzeyleri arasındaki ilişkinin Ebeveyn Özerklik Desteği düzeylerine göre değişimi44

ÖZET

Ergenlerde Otantiklik ile Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişkide Ebeveyn Özerklik Desteğinin Düzenleyici Rolü

Bu araştırmada, ergen bireylerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkide ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici rolü incelenmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modeliyle yürütülmüştür. Ergenlik dönemi, bireyin kimlik gelişimi, içsel değerleriyle uyumu ve geleceğe yönelik hedef yapılarının şekillendiği kritik bir evredir. Bu bağlamda, otantik benliğin gelişimi ile bireyin gelecek beklentileri arasındaki ilişki, ebeveyn desteği bağlamında değerlendirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin çeşitli illerinde öğrenim gören, 12-18 yaş aralığındaki 420 ergenden oluşmaktadır. Veriler çevrim içi ve yüz yüze yöntemlerle toplanmış; katılımcılar Otantiklik Ölçeği, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği'ni doldurmuştur. Elde edilen veriler SPSS 25 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular, otantiklik ile gelecek beklentileri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ebeveyn özerklik desteği her iki değişkenle de ilişkili bulunmuş, ancak düzenleyici etkisi istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır. Bu sonuçlar, bireyin kendi değerleriyle uyumlu bir yaşam sürmesinin, geleceğe yönelik umutlu ve net hedefler geliştirmesini desteklediğini göstermektedir.

Çalışma, Türkiye bağlamında otantiklik, gelecek beklentileri ve ebeveyn desteği kavramlarını bir araya getirerek alan yazına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Otantiklik, Gelecek Beklentileri, Ebeveyn Özerklik Desteği, Öz Belirleme Kuramı

ABSTRACT

The Moderating Role of Parental Autonomy Support in the Relationship Between Authenticity and Future Expectations in Adolescents

This study examined the moderating role of perceived parental autonomy support in the conducted using a correlational survey model. Adolescence is a critical developmental stage in which individuals experience identity formation, seek alignment with internal values, and construct future-oriented goals. In this context, the study explored the association between authentic self-development and future expectations, considering the influence of parental support.

The sample consisted of 420 adolescents aged between 12 and 18, enrolled in various schools across different provinces in Türkiye. Data were collected through both online and face-to-face methods. Participants completed the Authenticity Scale, Adolescent Future Expectations Scale, and Parental Autonomy Support Scale. The data were analyzed using SPSS 25 software.

The results revealed a significant and positive relationship between authenticity and future expectations. Parental autonomy support was also positively correlated with both variables; however, its moderating effect was found to be statistically non-significant. These findings suggest that living in alignment with one's values and emotions facilitates the formation of hopeful and clear future goals during adolescence.

This study aims to contribute to the literature by integrating the concepts of authenticity, future expectations, and parental support in Türkiye.

Keywords: Adolescence, Authenticity, Future Expectations, Parental Autonomy Support, Self-Determination Theory

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu

Ergenlik dönemi, bireyin kimlik arayışı, değer sistemini oluşturma ve geleceğe dair yönelimler geliştirme süreci açısından kritik bir gelişimsel evredir. Bu dönemde bireyler, içsel benliklerini anlamlandırma ve sosyal çevre ile etkileşimde bulunarak kimliklerini yapılandırma çabasına girerler. Otantiklik, bu bağlamda bireyin kendisine karşı dürüst olması, içsel değerleriyle tutarlı bir şekilde davranabilmesi ve dışsal beklentilere karşı direnç gösterebilmesi anlamına gelmektedir (Kernis & Goldman, 2006). Ergenlerin bu otantik benliği geliştirme süreci, psikolojik iyi oluşlarının yanı sıra geleceğe ilişkin umut ve beklentilerini de şekillendirmektedir.

Gelecek beklentileri, bireyin yaşamına dair umutlarını, hedeflerini ve bu hedeflere yönelik inançlarını içeren bilişsel yapılar olarak tanımlanır. Ergenlik döneminde geleceğe yönelik yapılan bu zihinsel yatırımlar, bireyin motivasyon düzeyini, yaşam doyumunu ve psikolojik sağlığını doğrudan etkilemektedir (Yeager & Bundick, 2009). Ancak, bireyin otantikliğini sürdürebilmesi ve sağlıklı gelecek beklentileri oluşturabilmesi, büyük ölçüde sosyal çevresinden, özellikle de aile ortamından aldığı destekle ilişkilidir.

Bu noktada, ebeveyn özerklik desteği kavramı önem kazanmaktadır. Özellikle Öz Belirleme Kuramı'na göre, bireyin özerklik, yeterlik ve ilişkilene gibi üç temel psikolojik ihtiyacının karşılanması, sağlıklı gelişimin temelini oluşturur (Deci & Ryan, 2000). Ebeveynlerin çocuklarına sağladığı özerklik destekleyici tutumlar; onların bireysel kararlar alabilme becerilerini geliştirirken, aynı zamanda içsel motivasyonlarını da artırmaktadır. Bu bağlamda, ebeveyn özerklik desteği, ergenlerin hem otantik benliklerini inşa etmelerinde hem de gelecek hedefleri belirlemelerinde önemli bir düzenleyici değişken rolü üstlenebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; ergenlerde otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici rolünü ortaya koymaktır. Otantiklik düzeyi yüksek olan bireylerin, kendi değerleriyle uyumlu kararlar alma ve yaşamlarını bu doğrultuda yönlendirme konusunda daha

kararlı oldukları bilinmektedir (Harter, 2002). Bu bağlamda, otantik ergenlerin geleceğe dair daha net, olumlu ve ulaşılabilir hedefler belirleyebileceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte, bireyin sosyal çevresinden aldığı destek, bu ilişkinin gücünü ve yönünü etkileyebilir. Özellikle ebeveyn özerklik desteği, bireyin içsel yönelimlerini benimsemesine ve sürdürülebilir hedefler geliştirmesine olanak tanıyabilir (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Bu araştırma, bu üç yapı arasındaki ilişkileri anlamlandırarak alana özgün katkılar sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, düzenleyici değişken olarak ebeveyn özerklik desteğinin bu ilişkideki açıklayıcı gücünü test etmek, çalışmanın alt amaçları arasında yer almaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıda yer alan varsayımlara ve sorulara cevap aranmıştır.

1.3. Araştırma Soruları ve Hipotezler

Hipotezler:

H1: Ergenlerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Ergenlerin otantiklik düzeyleri ile ebeveyn özerklik desteği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Ebeveyn özerklik desteği ile gelecek beklentileri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Ebeveyn özerklik desteği, ergenlerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkide düzenleyici role sahiptir.

Araştırma Soruları:

- 1) Ergenlerin gelecek beklentileri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 2) Ergenlerin gelecek beklentileri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Ergenlerin gelecek beklentileri aile yapısına (çekirdek/geniş/ parçalanmış aile) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 4) Ergenlerin gelecek beklentileri anne-baba eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

- 5) Ergenlerin gelecek beklentileri gelir düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 6) Ergenlerin gelecek beklentileri anne-baba çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 7) Ergenlerin gelecek beklentileri okul türüne (devlet/ özel okul) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 8) “Ergenlerin gelecek beklentileri birlikte yaşadıkları kişilere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi birkaç temel noktaya dayanmaktadır. Öncelikle, ergenlik dönemine ilişkin yapılan psikolojik araştırmaların çoğu, bu dönemi riskli davranışlar, akran baskısı veya duygusal dalgalanmalar bağlamında ele almaktadır. Oysa bu çalışma, ergenliği potansiyel bir gelişim ve yapılandırma süreci olarak değerlendirerek bireyin otantik benlik gelişimi ile geleceğe dair umut ve planlar arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Bu bakış açısı, ergen psikolojisinin daha olumlu ve güçlendirici bir çerçevede ele alınmasına katkı sağlamaktadır (Cazan, Cocorada, & Maican, 2023).

İkinci olarak, ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici rolünü ele alan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Bu değişkenin düzenleyici etkisini incelemek, aile ortamının bireyin gelişimsel süreçler üzerindeki etkilerini daha derinlemesine kavramamıza olanak tanır (Ryan & Deci, 2000). Özellikle Türkiye bağlamında, aile yapısının birey gelişimi üzerindeki etkisi kültürel açıdan oldukça belirleyicidir. Bu yönüyle çalışma, sadece bireysel gelişim açısından değil, kültürel ve sosyal psikoloji literatürü açısından da değerli çıkarımlar sunmaktadır.

Son olarak, araştırmanın bulgularının hem psikolojik danışmanlık hem de aile rehberliği uygulamaları açısından kullanılabilir veriler sunması beklenmektedir. Eğitim kurumlarında, aile içi iletişimde ve psikolojik destek süreçlerinde; otantiklik, gelecek beklentileri ve ebeveyn özerklik desteği gibi kavramların birlikte değerlendirilmesi, ergenlerin daha sağlıklı bir kimlik gelişimi süreci geçirmelerine katkıda bulunabilir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK DÖNEMİ

"Ergen" kelimesi, Türkçede olgunlaşmak, gelişmek anlamlarına gelen "ergin" sözcüğüyle bağlantılı olup; biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak yetişkinliğe geçiş sürecindeki bireyi ifade eder. İngilizce karşılığı olan *adolescent* sözcüğü, Latince "büyümek" anlamına gelen *adolescere* kökünden türetilmiştir (Dahl, Allen, Wilbrecht & Suleiman, 2018). Gelişim psikolojisi bağlamında ergen, çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan; hızlı fiziksel büyümenin yanı sıra kimlik, değer ve gelecek yönelimi gibi psikososyal değişimlerin yoğun olarak yaşandığı geçiş dönemindeki bireydir.

Ergenlik dönemi genel olarak 10-13 yaşlarında başlayıp 18-20'li yaşlara kadar devam eden bir süreç olarak tanımlanır (Santrock, 2021). Birey bu dönemde yalnızca cinsel olgunluğa ulaşmakla kalmaz; aynı zamanda soyut düşünme becerileri geliştirir, kendi değer sistemini oluşturur ve sosyal kimliğini inşa etmeye başlar. Bedensel değişimlere paralel olarak yaşanan bilişsel ve duygusal dönüşümler, bu dönemi hem kırılgan hem de fırsatlarla dolu hale getirir.

Ergenliğe ilişkin ilk kuramsal yaklaşım Stanley Hall (1904) tarafından geliştirilmiş ve bu dönem "fırtına ve stres" olarak tanımlanmıştır. Hall'a göre ergenlik, hormonların etkisiyle yoğun duygusal dalgalanmaların yaşandığı, doğası gereği çatışmalı bir süreçtir. Bu biyolojik ağırlıklı görüş, daha sonraki gelişimsel yaklaşımlarda eleştirilmiş ve ergenlik çok boyutlu bir gelişim dönemi olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Erik Erikson'un (1968) psikososyal gelişim kuramında ergenlik, bireyin "kimliğe karşı rol karmaşası" kriziyle yüzleştiği bir dönemdir. Bu süreçte genç birey "ben kimim?" sorusuna yanıt arar ve kimliğini sosyal rollerle etkileşim içinde oluşturur. Jean Piaget (1972) ise ergenliği bireyin "soyut işlemler" dönemine geçtiği bir evre olarak tanımlar; bu süreçte birey mantıksal akıl yürütme, geleceği düşünme ve varsayımsal problemleri çözme becerisi kazanır.

Çağdaş gelişimsel kuramcılar, ergenliğin yalnızca biyolojik ya da evrensel bir süreç olmadığını, bireyin içinde bulunduğu kültürel bağlam tarafından şekillendirildiğini öne sürmektedir (Arnett, 1999; Jensen & Arnett, 2012). Kolektivist kültürlerde bağımsızlık ve kimlik gelişimi daha ilişkisel bir temelde ilerlerken; bireyci toplumlarda bireysel karar alma ve öz-yönelim daha baskın gelişimsel hedeflerdir.

Tüm bu bilgiler ışığında, ergenlik yalnızca cinsiyet özelliklerinin kazanıldığı değil; aynı zamanda kimlik gelişiminin, benlik farkındalığının ve geleceğe dair yönelimin inşa edildiği çok katmanlı bir dönemdir. Bu sürecin sağlıklı geçebilmesi, bireyin hem içsel kaynakları hem de ailesel ve toplumsal destek sistemleriyle doğrudan ilişkilidir.

2.2. OTANTİKLİK

2.2.1. Otantiklik Kavramı ve Tanımı

Otantiklik, bireyin duygu, düşünce ve bireysel değerleriyle tutarlı bir yaşam sürmesi ve bu değerlere uygun davranması anlamına gelir. Kendi benliğini tanıma, kabul etme ve bu benlikle tutarlı davranabilme kapasitesi, otantikliğin temelini oluşturur (Harter, 2002; Kernis & Goldman, 2006). Bu bağlamda, bireyin toplumsal beklentiler karşısında içsel gerçekliğini koruyabilmesi, otantik bir yaşamın göstergesidir. Bireyin "gerçek benliğiyle" uyumlu bir yaşam sürdürme potansiyeli ile ilişkili bir kavramdır ve hem kuramsal hem de pratik açıdan psikoloji literatüründe üzerinde oldukça çalışılan bir konudur (Roberts, 2014).

Otantiklik kavramının kökenleri, felsefi düşünceye dayansa da psikolojide zaman içinde çeşitli kuramsal yaklaşımlarla ele alınmıştır. Varoluşçu felsefenin önemli isimlerinden Heidegger, otantik yaşamı bireyin kendi seçimlerinin sorumluluğunu alması ve toplumsal normlardan bağımsız bir benlik inşa etmesi olarak tanımlar. Sartre ise bireyin otantik olabilmesi için kendi seçimlerini kabul etmesi ve yaşamını bu sorumlulukla şekillendirmesi gerektiğini savunur (Aktakka Yıldırım & Yılmaz, 2024).

Psikolojik yaklaşımlarda otantiklik, bireyin gerçek benliğiyle bağlantı kurması ve bu bağlantıyı davranışlarına yansıtabilmesi olarak değerlendirilir. Harter (2002), bireyin içsel değerlerinin ve duygularının farkında olarak bu unsurlarla uyumlu şekilde yaşam sürmesini otantiklik olarak tanımlar. Ryan (1993) ise bireyin kendi seçimleri doğrultusunda, anlamlı bulduğu bir yaşam sürmesini otantik bir varoluş olarak değerlendirmektedir.

Çeşitli psikolojik kuramlar otantiklik kavramını farklı açılardan ele almıştır. Psikanalitik yaklaşımda Karen Horney (1950), bireyin "gerçek benliğinden" uzaklaşmasını ruhsal bir yabancılaşma olarak ele almış ve bunun ruhsal sorunlara yol

açabileceğini belirtmiştir. Winnicott (1960) ise otantikliği "gerçek benlik" ve "sahte benlik" ifadeleriyle açıklamış; otantikliği büyük ölçüde etkileyen unsurlardan birinin erken dönem anne-baba ilişkileri olduğunu ifade etmiştir.

Carl Rogers (1965) ise otantikliği bireyin kendisi ve diğer bireylerle kurduğu ilişkilerde kendi hakikatini koruyabilmesi olarak tanımlamıştır. Otantik birey toplumun beklentilerine uyum sağlarken kendi ilkelerinden uzaklaşmaz ve hayatı boyunca "kendi olma" yolculuğunu devam ettirmeye çalışır. Rogers bu süreci psikolojik sağlığın bir belirleyicisi olarak ele almaktadır.

Kernis ve Goldman (2006), otantikliği dört temel bileşene ayırır: kendilik farkındalığı, önyargısız işleme, davranış tutarlılığı ve ilişkisel samimiyet. Bu model, bireyin duygu ve düşüncelerini nesnel şekilde değerlendirmesi ve bu içeriğe uygun şekilde davrandığı bir süreci içerir.

Pozitif psikoloji alanında otantiklik, bireyin psikolojik iyi oluşuyla ilişkili olarak ele alınır. Sheldon (2009), otantik yaşamın kendilik algısı, duygusal gerçeklik ve anlamlı yaşam deneyimiyle ilişkili olduğuna dikkat çeker. Bu perspektif, bireyin kendi duygularını bastırmadan ifade etmesini ve yaşamını anlamlandırmasını merkeze alır.

Dammann ve arkadaşları (2021) tarafından sunulan “4C Otantiklik Modeli” kavramını, tutarlılık, uyum, bağlantı ve süreklilik boyutlarıyla açıklar. Bu çerçeve, bireyin kendilik deneyiminin zaman içinde tutarlı bir şekilde sürmesini ve toplumsal bağlamlarla uyumunu vurgular.

Roberts (2014) ise otantikliği bireyin psikolojik ve davranışsal olarak kendisiyle uyumlu yaşam sürmesi olarak tanımlar. Bu yaklaşıma göre, otantik birey öz-farkındalığını geliştirir, benlik bilgisine sahiptir, duygusal olarak düzenli davranır ve bu içeriği sosyal yaşama tutarlı biçimde yansıtabilir.

Bütün bu yaklaşımlar otantikliği, bireyin benliğine sadakatini koruyarak yaşamını anlamlandırması ve içsel uyumunu sürdürebilmesi olarak tanımlar. Bu nitelikler, otantikliğin psikolojik sağlık, yaşam doyumu ve bireysel anlam arayışıyla yakından bağlantılı olduğuna işaret eder.

2.2.2. Otantiklik Kuramları ve Modelleri

2.2.2.1. Carl Rogers'ın Kendilik Kuramı

Carl Rogers, insancıl yaklaşımıyla otantiklik kavramını psikoterapi ve kişilik gelişimi bağlamında ele almış, bireyin gerçek benliğiyle temasta olması gerektiğini savunmuştur. Ona göre otantiklik, bireyin içsel deneyimleri ile benlik algısı arasında yüksek düzeyde bir tutarlılık sağlamasıyla mümkündür (Rogers, 1961). Kişi, duygularını ve düşüncelerini koşulsuz kabul gören bir ortamda özgürce ifade ettiğinde "tam işlevsel kişi" haline gelebilir. Ancak birey, sosyal onay ihtiyacı ya da çevresel beklentiler nedeniyle kendi deneyimlerini bastırmak zorunda kaldığında, içsel benliğinden uzaklaşır ve otantik olmayan, dışsal odaklı bir yaşam sürmeye başlar. Bu bağlamda otantiklik, bireyin içsel yaşantılarını olduğu gibi kabul edip, bu yaşantıları davranışlarına bütüncül bir biçimde yansıtabilmesiyle doğrudan ilişkilidir.

2.2.2.2. Deci ve Ryan'ın Öz Belirleme Kuramı

Öz Belirleme Kuramı, bireyin motivasyon kaynaklarını açıklamaya yönelik geliştirilmiş kapsamlı bir kuram olup, otantik yaşantının psikolojik gereksinim doyumu ile yakından ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Bu kurama göre bireyin üç temel psikolojik ihtiyacı vardır: özerklik, yeterlik ve ilişkilene (Deci & Ryan, 1985; Ryan & Deci, 2000). Özellikle özerklik, bireyin kendi değerlerine uygun biçimde karar verebilme ve davranışlarını bu doğrultuda yönlendirebilme kapasitesini ifade eder. Özerklik duygusu desteklendiğinde, birey içsel motivasyonla hareket eder ve bu, otantik yaşantının temeli olarak değerlendirilir. Öz Belirleme Kuramı bağlamında otantiklik, bireyin kendi iç sesine kulak vererek, içsel olarak onayladığı seçimleri yapabilmesiyle mümkündür.

2.2.2.3. Kernis ve Goldman'ın Otantiklik Modeli

Kernis ve Goldman (2006), otantiklik kavramını çok boyutlu bir psikolojik yapı olarak ele almış ve bu yapıyı dört temel bileşen üzerinden açıklamıştır. İlk olarak, "kendilik farkındalığı", bireyin kendi iç dünyasındaki duygu, düşünce ve güdülerin farkında olması anlamına gelir. İkinci boyut olan "önyargısız işleme", bireyin içsel deneyimlerine dair bilgileri çarpıtmadan, savunma mekanizmaları kullanmaksızın değerlendirme becerisini ifade eder. Üçüncü bileşen, "davranışsal tutarlılık", kişinin

sahip olduğu inanç ve değerlerle uyumlu bir şekilde davranmasıdır. Dördüncü ve son bileşen olan "ilişkisel yönelim" ise bireyin sosyal ilişkilerinde açık, dürüst ve samimi olmasıyla ilgilidir. Bu dört bileşen bir araya geldiğinde, birey hem kendi iç dünyasıyla hem de dış çevresiyle otantik bir şekilde ilişki kurabilir. Modelin ampirik destek bulmuş olması, otantikliğin psikolojik iyi oluşla olan ilişkisini de vurgulamaktadır.

2.2.2.4. Psikodinamik Yaklaşımlar

Psikodinamik kuramlar, otantik benliğin gelişimini bireyin içsel çatışmaları ve savunma düzenekleri bağlamında açıklar. Karen Horney (1950), toplumsal baskıların ve bireyin gerçek benliğine yönelik yetersiz kabulün, bireyde nörotik bir yapı oluşmasına neden olduğunu belirtmiştir. Ona göre birey, toplumsal beklentiler doğrultusunda şekillenerek gerçek benliğinden uzaklaşabilir ve bu süreç, otantikliğin kaybı ile sonuçlanır. Donald Winnicott (1965) ise, bireyin "gerçek benlik" ve "sahte benlik" olarak adlandırılabilen iki farklı benlik yapısı geliştirdiğini öne sürer. Gerçek benlik, bireyin özgünlüğünü ve içsel yaşantılarını temsil ederken; sahte benlik, çevresel uyum amacıyla geliştirilen koruyucu bir yapıdır. Winnicott'a göre, sahte benliğin baskın hale gelmesi, bireyin otantik kendiliğiyle bağ kurmasını engeller.

2.2.2.5. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Erik Erikson'ın psikososyal gelişim kuramında, bireyin kimlik oluşumu yaşam boyu süren bir süreç olarak ele alınmaktadır. Özellikle ergenlik dönemi, bireyin otantik benliğini şekillendirebilmesi açısından kritik bir evredir. Bu dönemde birey, farklı sosyal roller deneyimleyerek kendine uygun bir kimlik geliştirmeye çalışır. Kimliğini kendi değerleri, hedefleri ve inançları doğrultusunda oluşturabilen bireyler, otantik bir yaşam sürebilirler. Aksi durumda birey, toplumsal beklentilere dayalı yüzeysel bir kimlik yapısı geliştirebilir ve bu da otantiklikten uzaklaşmaya neden olabilir (Taşçı & Bilge, 2021). Erikson'un kuramı, bireyin benliğiyle kurduğu ilişkinin gelişimsel bir süreçte olgunlaştığını ve bu sürecin otantikliğe zemin hazırladığını ortaya koyar.

2.2.2.6. Varoluşçu Yaklaşımlar

Varoluşçu felsefenin önemli temsilcilerinden Heidegger ve Sartre, otantiklik kavramını bireyin kendi varoluşunun sorumluluğunu alması ve özgün bir yaşam sürmesi üzerinden tanımlarlar. Heidegger'e göre otantik yaşam, bireyin "herkesin" yaşam tarzından ayrılarak, kendi ölümlülüğünün farkında olarak, yaşamını bilinçli biçimde yönlendirmesiyle mümkündür. Sartre ise bireyin özünü özgür seçimleriyle yaratabileceğini ve bu sürecin ancak bireyin kendi varoluşsal sorumluluğunu üstlenmesiyle anlamlı hale geleceğini belirtir. Bu yaklaşımlar, bireyin otantik bir yaşam sürebilmesi için yalnızca içsel farkındalık değil, aynı zamanda bu farkındalık doğrultusunda eyleme geçme cesareti göstermesi gerektiğini vurgular.

2.2.3. Ergenlik Döneminde Otantiklik

Ergenlik dönemi, bireyin kimliğini yapılandığı ve benlik algısını yeniden şekillendirdiği çok boyutlu bir gelişim sürecini ifade eder. Bu evre, bireyin sadece fiziksel ve bilişsel değil; aynı zamanda duygusal, ahlaki ve sosyal anlamda da dönüşüm yaşadığı, kim olduğunu ve kim olmak istediğini sorguladığı bir dönemdir (Erikson, 1968; Küçük, 2022). Bu bağlamda otantiklik, ergenin kendi içsel değerleriyle tutarlı bir yaşam sürmesi, başkalarının beklentilerine göre değil, kendi inançlarına göre hareket edebilmesi anlamına gelir. Gelişimsel olarak birey, bu dönemde benlik farkındalığı geliştirirken, otantik bir benlik yapısı kurma yönünde de ilk adımlarını atar.

2.2.4. Ergenlikte Kimlik Gelişimi ve Otantiklik

Erikson'un psikososyal gelişim kuramı, bireyin yaşam boyu süren kimlik gelişimini sekiz evrede ele alır. Bu kuramın beşinci evresi olan ergenlik dönemi, "kimliğe karşı rol karmaşası" kriziyle tanımlanır. Bu evrede birey, "Ben kimim?" sorusunun yanıtını ararken, farklı roller, kimlik alternatifleri ve değer sistemlerini deneyimleyerek kendisine özgü bir kimlik geliştirme sürecine girer (Erikson, 1968). Bu sürecin başarıyla tamamlanması, ergenin tutarlı, anlamlı ve istikrarlı bir benlik algısı

geliştirmesini sağlar. Aksi takdirde ergen birey, dışsal yönlendirmelerle şekillenen ancak içsel bütünlükten yoksun bir kimlik yapısı geliştirebilir.

Otantiklik, bu gelişimsel sürecin merkezinde yer alır. Çünkü birey, kendi değerlerini içselleştirdiğinde ve bu değerler doğrultusunda yaşamını sürdürdüğünde, sahte bir benlik geliştirme ihtiyacı duymadan kimliğini inşa edebilir (Harter, 2002). Harter ve arkadaşları (1996), ergen bireylerin sosyal çevreden onay alabilmek adına zaman zaman "yanıltıcı benlik" davranışları sergileyebildiklerini belirtmiştir. Bu tür davranışlar, bireyin gerçek benliğinden uzaklaşmasına, yani otantiklikten sapmasına neden olabilir. Özellikle akran baskısı ve toplumsal beklentiler, ergenin kendi değerlerinden taviz vererek başkalarının onayını kazanma çabasını beraberinde getirebilir.

Güncel literatürde ergenlikte otantiklik ile psikolojik uyum arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Örneğin Roberts (2014), otantik benliğin benlik saygısı, öz yeterlik ve yaşam doyumu gibi değişkenlerle olumlu yönde ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Yeager ve Bundick (2009), ergenlerin içsel olarak anlamlı buldukları hedeflere yönelmelerinin otantik bir kimlik geliştirmelerini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Cazan ve arkadaşlarının (2023) yürüttüğü kapsamlı derleme çalışması ise, ergenlik döneminde otantiklik düzeyinin, bireyin sosyal çevresiyle kurduğu ilişkinin kalitesiyle de doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur.

2.2.5. Aile Dinamikleri ve Otantikliğin Gelişimi

Aile, ergenin otantik benliğini oluşturmada temel bir sosyal çevre olarak öne çıkar. Özellikle ebeveynlerin tutumları, bireyin kendilik algısı ve içsel deneyimlerine ilişkin farkındalığını şekillendirir. Soenens ve Vansteenkiste (2005), ebeveynlerin sunduğu özerklik desteğinin, ergenin içsel değerlerini keşfetmesi ve kendi kararlarını alması açısından kritik olduğunu belirtmiştir. Bu tür bir ebeveyn yaklaşımı, bireyin davranışlarının kontrolünü kendi eline almasına olanak tanır; bu da otantik benliğin gelişimini kolaylaştırır.

Deci ve Ryan'ın Öz Belirleme Kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, özerklik, bireyin kendi davranışlarının kaynağını içsel olarak deneyimleyebilmesidir

(Ryan & Deci, 2000). Aile ortamı, bu sürecin desteklenmesinde belirleyici rol oynar. Aşırı denetleyici, cezalandırıcı ya da kontrol odaklı ebeveyn tutumları, ergenin içsel motivasyonunu bastırır ve sosyal onay odaklı bir benlik geliştirmesine neden olabilir. Bu durum, bireyin kendi öz değerlerinden uzaklaşmasına ve otantik benlik gelişiminin sekteye uğramasına yol açabilir (Kernis & Goldman, 2006).

Öte yandan, aile içi iletişimin niteliği de otantiklik gelişiminde belirleyici faktörler arasındadır. Açık iletişim, karşılıklı saygı ve duygusal destek ortamı, ergenin kendini ifade etme becerilerini geliştirmesine ve duygularını bastırmaksızın ortaya koymasına zemin hazırlar. Bu ortamda yetişen birey, içsel deneyimlerini daha kolay tanıır, kabullenir ve bu doğrultuda davranışlarını düzenler. Böylece ergen, sahte benlik yerine tutarlı ve kendine özgü bir kimlik yapısı geliştirerek psikolojik olarak daha sağlıklı bir gelişim gösterir (Roberts, 2014; Soenens & Vansteenkiste, 2005).

2.2.6. Otantiklik ile İlgili Güncel Araştırmalar

Son yıllarda yapılan araştırmalar, otantikliğin ergenlik dönemiyle ilişkisini anlamaya yönelik önemli bulgular sunmaktadır. Bu çalışmalar, özellikle bireyin içsel benliğiyle olan ilişkisini güçlendirmesinin, ergenlikte yaşanan kimlik arayışı sürecinde nasıl bir rol oynadığını gözler önüne sermektedir.

Cazan, Cocorada ve Maican (2023) tarafından gerçekleştirilen kapsamlı bir tarama çalışmasında, 12-18 yaş arası bireylerde otantiklik kavramının nasıl tanımlandığı ve ele alındığı incelenmiştir. Araştırma bulguları, ergenlerin otantik benlik geliştirmelerinin, öz farkındalıklarının artmasıyla ve kendi içsel değerlerini benimsemeleriyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir. Aynı çalışmada, sosyal ortamlarda bireyin kendini ifade etme biçiminin, otantiklik algısını destekleyebileceği ya da zayıflatabileceği vurgulanmıştır.

Benzer şekilde Roberts (2014), ergenlik döneminde otantik benliğe sahip bireylerin daha yüksek düzeyde benlik saygısı, öz yeterlik ve yaşam doyumu deneyimlediklerini belirtmektedir. Bu araştırma, otantikliğin yalnızca bir kişilik özelliği değil, bireyin psikolojik iyi oluşuyla yakından ilişkili, gelişime açık bir yapı olduğunu da ortaya koymaktadır. Araştırmada geliştirilen ölçekler ve uygulanan

analizler, otantikliğin ergenlikte duygusal düzenleme ve öz değer farkındalığı gibi önemli değişkenlerle bağlantılı olduğunu göstermiştir.

Dammann, Lehman ve Okimoto (2021) tarafından yürütülen başka bir çalışmada ise otantikliğin ergenlik dönemindeki bilişsel ve sosyal gelişim süreçleriyle nasıl iç içe geçtiği ele alınmıştır. Araştırmacılar, ergenlerin kendilik farkındalığı arttıkça, sosyal rollere karşı eleştirel bir tutum geliştirdiklerini ve bu durumun bireysel değerlerle tutarlı kararlar almalarına katkı sağladığını vurgulamışlardır. Ayrıca, bu süreçte ergenlerin otantiklik düzeylerinin yüksek olması, dışsal baskılara karşı daha dirençli ve içsel motivasyon açısından daha güçlü olmalarını sağlamaktadır.

Son olarak, Yeager ve Bundick (2009) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin içsel olarak anlamlı buldukları amaçlara yönelme eğilimlerinin, otantiklik duygusunu pekiştirdiği belirtilmiştir. Ergen bireyler, değer verdikleri hedefler doğrultusunda karar aldıklarında, kendi benlikleriyle daha fazla uyum içinde olduklarını hissetmekte ve bu da psikolojik esenlik düzeylerini artırmaktadır.

Tüm bu bulgular ışığında, otantikliğin ergenlikte hem bireysel hem de sosyal gelişimle bütünleşen bir yapı olarak ele alınması gerektiği açıktır. Güncel literatür, otantik benliğin desteklenmesinin ergenlerin psikolojik sağlamlıklarını güçlendirdiğini ve kimlik gelişim süreçlerine olumlu katkı sunduğunu ortaya koymaktadır.

2.3. GELECEK BEKLENTİLERİ

2.3.1. Kavramsal Tanım

Gelecek beklentileri, bireyin yaşamına dair ileriye dönük algıları, umutları, hedef ve olasılıklarına dair zihinsel tasarımlarını içeren, bilişsel ve duygusal yönleri bulunan çok boyutlu bir psikolojik yapıdır. Bu kavram, bireyin geleceğe dair planlarını nasıl oluşturduğunu, bu planlara ne derece bağlandığını ve bu hedefler doğrultusunda ne tür eylemlere yöneldiğini kapsamaktadır (Nurmi, 1991). Gelecek beklentileri, bireyin yaşamını anlamlandırmasında ve yönlendirmesinde merkezi bir rol oynar; bireyin içsel motivasyonunu destekleyen, yön verici ve davranışsal olarak harekete geçirici bir işlev görür.

Kavramın psikolojik literatürdeki kökeni, 20. yüzyılın ortalarında gelişen motivasyon kuramlarına dayanmaktadır. Özellikle Lewin'in alan kuramı ve beklenti-değer teorileri, bireylerin geleceğe yönelik davranışlarının onların beklentileri ve bu beklentilere yükledikleri değerler tarafından belirlendiğini öne sürerek bu alandaki ilk temel kuramsal çerçeveyi sunmuştur (Eccles & Wigfield, 2002). Bu kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda geliştirilen gelecek yönelimi ve gelecek tasarımı kavramları da, bireyin yaşamına yön veren zihinsel bir "gelecek haritası" oluşturduğunu vurgular.

Gelecek beklentileri, bireyin geçmiş deneyimlerinin ve mevcut çevresel koşulların bir sentezidir. Kişisel özellikler, sosyal çevre, aile yapısı, eğitimsel fırsatlar, kültürel değerler ve toplumsal normlar, bu beklentilerin şekillenmesinde etkili olmaktadır (Seginer, 2009). Örneğin, yüksek düzeyde sosyal destek alan, öz yeterlik algısı gelişmiş ve umut düzeyi yüksek bireylerin daha olumlu ve gerçekçi gelecek beklentilerine sahip oldukları görülmektedir (Snyder, 2002).

Bu yapı yalnızca gelecekteki olayların zihinsel temsili değil; aynı zamanda bireyin psikolojik sağlığı, öz düzenleme becerileri, akademik motivasyonu ve riskli davranışlardan uzak durması gibi birçok psikolojik değişkenle de ilişkilidir (McWhirter & McWhirter, 2008). Özellikle ergenlik döneminde, gelecek beklentileri bireyin kimlik oluşumu, mesleki yönelimleri, değerler sistemi ve yaşam doyumu üzerinde belirleyici bir faktör haline gelir.

Bu bağlamda gelecek beklentileri bireyin yaşam yolculuğunu anlamlı kılan hem içsel hem de dışsal kaynaklardan beslenen, bireyin varoluşuna yön veren dinamik bir yapıdır. Bu kavram, bireyin yaşamını planlama, yönlendirme ve sürdürme kapasitesiyle doğrudan ilişkili olması nedeniyle gelişim psikolojisi ve pozitif psikoloji alanlarında önemli bir araştırma konusudur.

2.3.2. Ergenlikte Gelecek Beklentileri

Ergenlik dönemi, bireyin kimlik oluşumu, özerklik kazanımı ve geleceğe dair yönelimlerinin şekillendiği gelişimsel açıdan kritik bir evredir. Bu dönemde birey, sadece fiziksel ve bilişsel olarak değil; aynı zamanda sosyal ve duygusal düzeyde de dönüşüm yaşar. Gelişim psikolojisi literatüründe Erikson'un psikososyal gelişim

kuramı, ergenliği “kimliğe karşı rol karmaşası” kriziyle tanımlayarak, bu dönemin en temel gelişimsel görevlerinden birinin bireyin kendi kimliğini inşa etmesi olduğuunu ne sürer (Erikson, 1968). Bu kimlik arayışı, bireyin kendini gelecekte nasıl konumlandıracağına ilişkin düşüncelerini de kapsamına alır. Dolayısıyla gelecek beklentileri, ergenlikte gelişen kimlik yapılanmasıyla doğrudan bağlantılıdır.

Gelecek beklentileri, ergen bireyin yaşamına dair oluşturduğu hedefler, öngörüler ve motivasyonel yönelimlerin bütünüdür. Bu beklentiler, bireyin akademik başarıyı önemseyip önemsememesi, meslek seşimine yönelik düşünceleri, sosyal ilişkiler ve yaşam doyumuna dair yaklaşımları gibi pek çok alana yansımaktadır (Nurmi, 1991; Seginer, 2009). Gelecek beklentilerinin işlevi yalnızca bilişsel bir yapı sunmakla sınırlı değildir; aynı zamanda bireyin duygu düzenleme becerilerini, öz düzenleme kapasitesini ve motivasyonel sürekliliğini de destekleyen önemli bir psikolojik kaynaktır (Snyder, 2002).

Bu bağlamda, ergen bireylerin geleceğe yönelik olumlu beklentilere sahip olması, psikolojik sağamlıkları açısından koruyucu bir faktör olarak değerlendirilir. Olumlu gelecek tasarımları, bireyin umut düzeyini yükselterek öz yeterli inancını güçlendirmekte ve yaşam doyumunu artırmaktadır (McWhirter & McWhirter, 2008). Buna karşılık, belirsiz veya olumsuz gelecek beklentileri, psikolojik kırılganlıkla ilişkilendirilmekte ve depresif belirtilerin, akademik başarısızlığın ya da riskli davranışların ortaya çıkma olasılığını artırabilmektedir (Seginer, 2009).

Gelecek beklentilerinin şekillenmesinde yalnızca bireysel faktörler değil, aynı zamanda çevresel ve kültürel unsurlar da belirleyici olmaktadır. Aile ortamı, ebeveyn tutumları, okul bağlamı ve akran ilişkileri gibi mikro düzey faktörler kadar; toplumsal değerler, sosyoekonomik statü ve kültürel normlar da bireyin geleceğe ilişkin algılarını biçimlendirmektedir (Erbay, 2021). Özellikle destekleyici, özerklik tanıyan ve kabul edici aile ortamlarında yetişen bireylerin, daha net, yapılandırılmış ve gerçekçi gelecek beklentilerine sahip oldukları görülmektedir.

Sonuç olarak, ergenlik dönemi bireyin geleceğe yönelik hedeflerini kurguladığı ve bu hedeflere ulaşmak için temel yönelimlerini oluşturduğu bir geçiş evresidir. Gelecek beklentileri bu süreçte yalnızca bireysel gelişimin bir çıktısı değil; aynı zamanda psikososyal iyi oluşun ve toplumsal katılımın da habercisidir.

2.3.3. Gelecek Beklentilerinin Psikolojik İşlevi

Gelecek beklentileri, bireyin yaşamına dair zihinsel tasarımlar oluşturmaya olanak sağlayan, yönlendirici ve çok boyutlu bir psikolojik yapıdır. Bu yapı, yalnızca bireyin geleceğe ilişkin düşüncelerini şekillendirmekle sınırlı kalmaz; aynı zamanda davranışsal, duygusal ve bilişsel süreçlerini etkileyerek yaşamını anlamlandırma, yönlendirme ve sürdürebilme kapasitesine doğrudan katkı sağlar (Nurmi, 1991). Özellikle gelişimsel dönemlerde, bu beklentiler bireyin öz düzenleme becerileri, hedef yönelimi, karar alma süreçleri ve yaşam doyumu gibi temel psikolojik göstergelerle yakından ilişkilidir.

Pozitif psikoloji perspektifinden değerlendirildiğinde, gelecek beklentileri bireyin umut düzeyini, iyimserlik eğilimini ve genel psikolojik iyi oluşunu destekleyen önemli bir yapı olarak öne çıkar (Snyder, 2002; Carver & Scheier, 2014). Olumlu gelecek beklentileri, bireyin karşılaştığı zorluklarla başa çıkma becerisini artırırken; karamsar ya da belirsiz beklentiler, motivasyon kaybı, düşük öz yeterlik ve psikolojik kırılganlık gibi olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda gelecek beklentileri, bireyin yalnızca gelecekteki yaşamını planlama sürecinde değil, aynı zamanda mevcut psikolojik işleyişinin sürdürülebilirliği açısından da kritik bir rol üstlenmektedir.

Olumlu gelecek beklentileri bireyin öz düzenleme kapasitesini artırmakta, hedef odaklı davranışları desteklemekte ve psikolojik sağlamlık düzeyini yükseltmektedir (McWhirter & McWhirter, 2008). Ergenlik döneminde bu yapı, bireyin yaşamını planlama, problem çözme becerilerini kullanma ve stresle baş etme gibi beceriler geliştirmesini kolaylaştırır (Nurmi, 1991). Öte yandan, belirsiz veya olumsuz gelecek beklentileri, bireyde kararsızlık, motivasyon kaybı ve umutsuzluk gibi duyguların gelişmesine neden olabilir; bu da psikolojik kırılganlık riskini artırır (Peetsma & van der Veen, 2011).

Gelecek beklentilerinin işlevlerinden biri de bireyin motivasyonel sistemini yapılandırmasıdır. Bu beklentiler, bireyin içsel hedeflerine yönelmesini, bu hedefler doğrultusunda eyleme geçmesini ve sürece yönelik çaba göstermesini sağlar. Bu bağlamda, gelecek beklentileri öz yeterlik inançlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bandura'nın sosyal bilişsel kuramına göre bireyler, ulaşabileceklerine inandıkları

hedefler doğrultusunda daha yüksek motivasyon sergilemekte ve bu hedeflere ulaşmada daha kararlı davranmaktadır (Bandura, 1997).

Ayrıca, gelecek beklentileri bireyin ruh sağlığını da destekleyici bir işleve sahiptir. Umut odaklı gelecek planları depresif belirtileri azaltıcı, benlik saygısını artırıcı ve genel yaşam doyumunu yükseltici etkiler göstermektedir (Valle ve ark., 2006). Özellikle ergenlikte, akademik hedefler ve meslek yönelimiyle ilişkili gelecek beklentileri, bireyin okul bağlanması, akademik öz yeterliği ve öğrenme motivasyonu üzerinde anlamlı etkiler yaratmaktadır (Seginer, 2009; Yeager & Bundick, 2009).

Sonuç olarak, gelecek beklentileri bireyin yalnızca zihinsel temsilleri değil, aynı zamanda yaşamla kurduğu ilişkinin psikolojik bir yansımasıdır. Sağlıklı gelecek beklentileri, ergenin psikolojik iyi oluşunu desteklerken, riskli davranışlardan korunmasına ve uzun vadeli hedeflere yönelmesine katkı sağlar.

2.3.4. Otantiklik ve Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki

Otantiklik, bireyin kendi içsel deneyimleri, değerleri ve duyguları doğrultusunda düşünmesi, hissetmesi ve davranması olarak tanımlanır (Kernis & Goldman, 2006). Bu kavram, bireyin dışsal beklentiler ya da sosyal roller doğrultusunda değil, kendi benliğiyle tutarlı bir biçimde hareket etmesini ifade eder. Otantik bireyler, içsel benlikleriyle dışa yansıttıkları davranışlar arasında yüksek düzeyde uyum gösterir; bu da psikolojik iyi oluşun önemli bir belirleyicisidir (Goldman & Kernis, 2002). Otantiklik, sadece dürüstlük ya da içtenlikten ibaret olmayıp, kişinin kendi deneyimlerini fark etme, kabul etme ve bunlara göre hareket etme kapasitesini içerir (Sheldon ve ark., 1997). Bu yönüyle otantiklik, bireyin hem kendisiyle hem de çevresiyle kurduğu ilişkiyi derinleştiren bir öz farkındalık biçimi olarak ele alınabilir.

Gelecek beklentileri ise bireyin yaşamına dair umutları, hedefleri ve yönelimlerini temsil eden bir yapıdır. Bireyin yaşamını planlamasına, yönlendirmesine ve karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasına olanak tanıyan gelecek beklentileri, motivasyonel sistemin işleminde temel bir rol üstlenir (Nurmi, 1991). Otantiklik ve gelecek beklentileri arasındaki ilişki, bireyin kendi değerlerine uygun hedefler belirlemesi ve bu hedefleri içsel bir tutarlılıkla sürdürmesi açısından kritik öneme

sahiptir. Kişinin benliğiyle uyumlu bir şekilde yaşaması, onun geleceğe dair planlarını daha anlamlı, motive edici ve gerçekçi kılmaktadır (Horney, 1951; Deci & Ryan, 2000).

Yapılan araştırmalar, otantiklik düzeyi yüksek bireylerin yaşam doyumu, psikolojik sağlamlık ve öz saygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Kuyumcu & Kabasakaloğlu, 2018; Wood ve ark., 2008). Bu bireyler, kendi değerleriyle uyumlu hedefler geliştirdikleri için dışsal onay ihtiyacına daha az bağımlı olmakta, bu da onların daha istikrarlı ve sürdürülebilir gelecek beklentileri oluşturmalarını sağlamaktadır. Örneğin, Sheldon ve arkadaşlarının (1997) yaptığı bir çalışmada, bireyin farklı sosyal rollerinde tutarlılık göstermesinin psikolojik otantiklik ve öznel iyi oluş ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Ergenlik dönemi, bireyin kimlik gelişiminin temellerinin atıldığı ve gelecek beklentilerinin yapılandığı bir gelişimsel süreçtir. Erikson'un (1968) psikososyal gelişim kuramına göre bu dönem, "kimliğe karşı rol karmaşası" çatışmasıyla tanımlanır. Birey, kim olduğunu, neye inandığını ve gelecekte kim olmak istediğini sorgular. Bu bağlamda otantiklik, bireyin kendi değerleri doğrultusunda bir benlik algısı geliştirmesine katkı sağlar. Otantik ergenler, dışsal beklenti ve sosyal baskılardan bağımsız olarak kendi içsel yönelimleri doğrultusunda kararlar alır ve geleceklerini şekillendirirler (Seginer, 2009). Bu durum, yalnızca daha anlamlı bir kimlik inşasını değil; aynı zamanda daha net, olumlu ve ulaşılabilir gelecek beklentilerinin oluşumunu da destekler.

Sonuç olarak, otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki, bireyin hem kişisel bütünlüğünü koruması hem de geleceğe dair tutarlı hedefler belirlemesi açısından oldukça işlevseldir. Otantik bireylerin oluşturduğu gelecek beklentileri, yaşamın anlamını artıran, psikolojik dayanıklılığı güçlendiren ve öz farkındalığı destekleyen niteliktedir. Bu bağlamda otantiklik, yalnızca bir kişilik özelliği değil, aynı zamanda bireyin yaşamı boyunca inşa ettiği yönelimsel bir pusula olarak değerlendirilmelidir.

2.3.5. Gelecek Beklentileriyle İlgili Güncel Araştırmalar

Gelecek beklentileri, bireyin yaşamını yapılandırmasında önemli bir rol üstlenen psikolojik bir yapı olarak, son yıllarda özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik dönemine odaklanan araştırmalarda dikkat çekici biçimde öne çıkmaktadır. Gelişimsel açıdan bakıldığında, bireyin kimlik oluşturma, yaşam hedefleri belirleme ve motivasyonunu sürdürme süreçlerinde bu yapının belirleyici olduğu görülmektedir. Güncel çalışmalar, gelecek beklentilerinin umut, öz yeterlik, psikolojik sağlamlık ve öznel iyi oluş gibi yapılarla güçlü bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Seginer, 2021; Yeager & Bundick, 2021).

Türkiye'de yapılan araştırmalar da bu doğrultuda gelecek beklentileri değişkenine yoğunlaşmakta ve ergenlerin psikolojik işleyişiyle bağlantılarını çeşitli açılardan ele almaktadır. Örneğin Taşdelen (2021), lise düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada, olumlu gelecek beklentilerine sahip bireylerin belirsizlikle daha iyi başa çıkabildiğini ve psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Benzer şekilde Aktaş (2020), ergenlerde psikolojik dayanıklılıkla gelecek beklentileri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu saptamış, psikolojik sağlamlığı yüksek bireylerin geleceğe dair daha net ve yapılandırılmış hedefler geliştirdiklerini ifade etmiştir.

Uluslararası alandaki araştırmalar ise gelecek beklentilerinin öznel iyi oluşla olan bağlarına ve kültürel farklılıklara odaklanmaktadır. Massey ve arkadaşları (2020), ergenlik dönemindeki olumlu gelecek beklentilerinin yalnızca akademik başarıya değil, aynı zamanda depresif belirtilerin azalmasına da katkı sağladığını ortaya koymuştur. Trommsdorff ve arkadaşları (2021) ise Almanya ve Güney Kore'de yaptıkları karşılaştırmalı çalışmada, kültürel değerlerin gençlerin gelecek algılarını şekillendirmedeki rolünü vurgulamış; sosyo-kültürel bağlamın, bireylerin geleceği nasıl kurguladıklarını belirlemede temel bir etken olduğunu göstermiştir.

Son yıllarda COVID-19 pandemisinin de bu alandaki araştırmalara yeni bir boyut kazandırdığı görülmektedir. Pandeminin genç bireylerin gelecek algısı üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyen Wang ve arkadaşları (2022), belirsizlik ortamının bireylerin umut düzeylerini düşürdüğünü; ancak psikolojik dayanıklılık gibi koruyucu faktörlerin bu etkiyi azaltmada önemli rol oynadığını belirtmiştir. Bu tür

bulgular, dışsal stres kaynaklarının bireyin içsel kaynaklarıyla ne lde dengelendiğinin, gelecek beklentilerinin niteliğini belirlediğini göstermektedir.

Ayrıca, güncel literatürde gelecek beklentilerinin yalnızca kariyer ve akademik başarı odaklı değil; sosyal bağlar, aile yaşamı ve toplumsal katılım gibi çok boyutlu yaşam alanlarını da kapsayacak biçimde ele alınmaya başlandığı görülmektedir (Tomasik ve ark., 2021). Bu yönelim, bireyin yaşamına bütüncül bir bakışla anlam katma çabasının bilimsel düzeyde yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Özetle, güncel araştırmalar gelecek beklentilerinin, bireyin yalnızca geleceğe yönelik düşünce kalıplarını değil, aynı zamanda psikolojik iyi oluşunu, yönelimlerini ve davranışlarını şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, gelişimsel psikoloji, pozitif psikoloji ve eğitim bilimleri gibi alanlarda bu kavrama yönelik ilginin giderek artması son derece anlamlıdır.

2.4. EBEVEYN ÖZERKLİK DESTEğİ

2.4.1. Kavramsal ereve

Ebeveyn zerklik desteği, bireyin gelişimsel sürecinde kendi düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını özgürce ifade edebilmesini teşvik eden bir ebeveynlik tutumudur. Bu kavram, bireyin içsel kaynaklarıyla bağlantı kurmasını, karar alma süreçlerinde sorumluluk üstlenmesini ve kişisel değerlere uygun yaşam hedefleri belirlemesini kolaylaştırır (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Ebeveynin çocuğunun duygularını kabul etmesi, seçim sunması, bireysel bakış açısını anlamaya çalışması ve dayatmacı ya da kontrolcü tutumlar yerine rehberlik edici bir pozisyonda kalması, özerklik destekleyici davranışlar arasında yer alır (Grolnick & Ryan, 1989).

Özerklik desteği, özellikle z Belirleme Kuramı (Self-Determination Theory; Deci & Ryan, 1985) bağlamında ele alınmakta ve bireyin üç temel psikolojik ihtiyaından biri olarak tanımlanmaktadır: Özerklik, yeterlilik ve ilişkilenme. Bu kurama göre bireyler, doğuştan gelen bu üç temel ihtiyaın doyumuyla birlikte psikolojik açıdan sağlıklı gelişir ve içsel olarak motive olurlar. Ebeveynin sağladığı özerklik desteği, çocuğun bu ihtiyaçları özellikle gelişimsel olarak kritik olan ergenlik döneminde karşılayabilmesine olanak tanır (Deci & Ryan, 2000; Soenens ve ark., 2007).

Kavram, yalnızca bireysel gelişim açısından değil; aynı zamanda sosyal bağlam içinde nasıl işlediği açısından da önemlidir. Sosyo-kültürel çevre, ebeveynlik biçimlerinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynar. Bu nedenle ebeveyn özerklik desteğinin algılanışı ve uygulanışı, kültürel değerlere göre farklılık gösterebilir (Chirkov & Ryan, 2001). Türkiye'de yapılan çalışmalar da bu desteğin özellikle demokratik ve kabul edici ebeveyn tutumlarıyla yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ve çocukların öznel iyi oluş düzeylerini artırdığını ortaya koymaktadır (Gözükara, 2019). Türkiye gibi kolektivist kültüre sahip toplumlarda, çocuğun bireyselleşmesi çoğu zaman aile bağlarıyla uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu durum, ebeveyn özerklik desteğinin çocuğun ailesiyle olan bağını koparmadan kendi kimliğini inşa etmesine imkan tanıyan bir alan olduğunu ortaya koyar (Kağıtçıbaşı, 2007; Güngör & Bornstein, 2010).

Özerklik desteği, baskıcı, kontrolcü ya da müdahaleci ebeveynlik tarzlarından ayrılan bir yapıdır. Kontrollü ebeveynlik, çocuğun kendi kararlarını verme sürecine müdahale ederek dışsal motivasyonu artırırken, özerklik desteği bireyin içsel motivasyonunu ve öz düzenleme becerilerini geliştirir (Soenens & Vansteenkiste, 2010). Bu yönüyle, ebeveyn özerklik desteği hem gelişim psikolojisi hem de eğitim ve klinik uygulamalar açısından merkezi bir kavram hâline gelmiştir.

2.4.2. Öz Belirleme Kuramı Bağlamında Özerklik

Öz belirleme kuramı, bireyin psikolojik gelişimi ve iyi oluşu için üç temel ihtiyacın karşılanmasını gerekli görür: özerklik, yeterlilik ve ilişkilenme (Deci & Ryan, 2000). Bu kurama göre, bireyler ancak bu ihtiyaçları doyurucu bir çevrede içten motive olabilir ve psikolojik açıdan sağlıklı gelişim gösterebilir. Bu üç ihtiyaçtan biri olan özerklik, bireyin kendi davranışlarını, seçimlerini ve hedeflerini kişisel değerlerine uygun şekilde yönlendirme kapasitesini ifade eder (Ryan & Deci, 2017).

Özerklik, sıklıkla bağımsızlıkla karıştırılsa da kuramsal olarak farklıdır. Bağımsızlık, dışsal destek olmadan hareket edebilme anlamı taşıırken, özerklik kişinin sosyal bağlarını sürdürürken kendi kararlarını alabilme yetisini kapsar. Bu yönüyle özerklik, bireyin kendi benliğiyle uyumlu bir yaşam sürdürebilmesinin temelidir. Özellikle gelişimsel olarak kimlik arayışının yoğunlaştığı ergenlik döneminde bu ihtiyaç daha da belirgin hâle gelir (Deci & Ryan, 2008).

Ebeveynin bu süreçte çocuğuna sunduğu özerklik desteği; onun düşüncelerine değer vermek, seçim hakkı tanımak, duygularını kabul etmek ve yönlendirmeleri baskıcı olmayan bir dille sunmak şeklinde kendini gösterir (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Bu destek, çocuğun yalnızca karar verme becerilerini değil; aynı zamanda içsel motivasyonunu, psikolojik sağlamlığını ve benlik saygısını da geliştirir (Joussemet ve ark., 2005).

Araştırmalar, özerklik desteği gören bireylerin dışsal ödüller ya da cezalar yerine kendi değer sistemleriyle uyumlu kararlar alma eğiliminde olduğunu ve bunun psikolojik iyi oluşu artırdığını göstermektedir (Vansteenkiste ve ark., 2006). Bu durum, bireyin yaşamla kurduğu ilişkinin daha anlamlı ve sürdürülebilir olmasını sağlar.

Kültürel açıdan da özerklik desteğinin işlevi dikkate değerdir. Türkiye gibi ilişkisel değerlerin ön planda olduğu toplumlarda bile özerklik destekleyici ebeveynlik, çocuğun psikolojik uyumu üzerinde olumlu etkiler göstermektedir (Chirkov ve ark., 2003; Güngör & Bornstein, 2010).

Öz belirleme kuramı bağlamında özerklik; bireyin gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayan, kişisel anlam arayışını destekleyen ve ruhsal iyilik hâline katkı sunan temel bir kavramdır. Ebeveynin bu sürece yapacağı katkı, çocuğun kendilik algısını yapılandırmasında ve yaşam yönünü belirlemesinde önemli bir dayanak oluşturur.

2.4.3. Ergenlikte Aile İlişkileri ve Özerklik

Ergenlik dönemi, bireyin hem bedensel hem de zihinsel olarak hızla değiştiği, benlik algısını yeniden yapılandığı ve kimliğini oluşturma çabası içine girdiği gelişimsel olarak kritik bir evredir. Bu süreçte özerklik ihtiyacı belirginleşirken, birey bir yandan aile bağlarını sürdürmeye çalışmakta; diğer yandan bağımsız bir kimlik oluşturma arayışı içine girmektedir (Erikson, 1968). Ergenin bu ikili ihtiyacını dengeleyebilmesi, büyük ölçüde aile sistemi içinde kurduğu ilişkilerin niteliğine bağlıdır.

Geleneksel yaklaşımlarda, ergenlikte artan bağımsızlık talebi sıklıkla otoriteyle çatışma ve kuralları sorgulama olarak değerlendirilmiştir. Ancak modern gelişimsel kuramlar, bu dönemdeki özerklik arayışının sağlıklı bir bireyselleşme sürecinin doğal

bir parçası olduğunu vurgular (Steinberg, 2001). Özellikle demokratik ve destekleyici aile ilişkileri, ergenin özerklik ihtiyacını karşılamasını kolaylaştırmakta; ebeveynlerin duyarlılığı, esnekliği ve iletişim tarzı bu süreci belirleyici kılmaktadır (Smetana, 2011).

Ebeveynin özerklik destekleyici tutumu, ergenin hem bireysel sınırlarını tanımasını hem de ailesiyle duygusal bağlarını sürdürmesini mümkün kılar. Bu tutum, çocuğun duygu ve düşüncelerine değer vermek, onu dinlemek, seçim hakkı tanımak ve karar süreçlerine katılımını teşvik etmek gibi davranışları içerir (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Böyle bir ortamda yetişen ergenler, kimlik gelişimini daha sağlıklı biçimde sürdürmekte ve dışsal baskıdan ziyade içsel yönelimleriyle karar alma eğilimi göstermektedir (Güngör, 2008).

Kültürel açıdan bakıldığında, Türkiye gibi ilişkisel bağların güçlü olduğu toplumlarda, özerklik arayışı kimi zaman aile bağlarını tehdit edici bir unsur olarak görülebilmektedir. Ancak araştırmalar, özerklik desteğiyle birlikte sunulan kabul ve ilgiyi içeren ebeveyn tutumlarının, ergenin hem ailesine bağlı hem de kendine güvenen bir birey olarak yetişmesine katkı sağladığını göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 2007; Güngör & Bornstein, 2010).

Bu bilgiler ışığında, ergenlik döneminde özerklik ihtiyacının karşılanması yalnızca bireysel bir gelişim hedefi değil; aynı zamanda sağlıklı aile ilişkilerinin bir göstergesidir. Ebeveyn-ergen etkileşiminde özerkliği destekleyici yaklaşımlar hem bireyselleşme sürecini hem de duygusal bağlılığı besleyerek psikolojik iyi oluşa katkı sunar.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde kullanılan yöntemsel yaklaşımlar detaylı olarak açıklanmış; araştırma modeli, katılımcıların sosyodemografik özellikleri, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sistematik biçimde aktarılmıştır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu çalışmada, ergenlerde otantiklik ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkide ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici rolünün araştırılması amaçlanmıştır. Bununla

birlikte ergenlerde gelecek beklentilerinin cinsiyet, yaş, aile yapısı, anne-baba eğitim durumu, anne-baba çalışma durumu, gelir durumu ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Araştırmanın bu amacı doğrultusunda, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya olanak tanıyan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Analizler sırasında her bir ilişkisel yapı için değişkenler ayrı olarak ele alınmış ve bu değişkenler arasındaki etkileşimler incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki eğitim kurumları ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla ulaşılan, 12-18 yaş aralığındaki ergen bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise belirlenen evren içerisinde kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak ve gönüllülük esasına göre seçilen 420 katılımcıdan oluşmaktadır. Hayes'e (2018) göre, düzenleyici değişken analizlerinde .8 düzeyinde istatistiksel güç düzeyi, .05 anlamlılık seviyesi ve orta düzeyde etki büyüklüğü hedeflendiğinde, örneklem sayısının yaklaşık 200-400 aralığında olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, söz konusu araştırmada düzenleyici etkiyi test etmek amacıyla kullanılan 420 kişilik örneklemin, istatistiksel açıdan yeterli olduğu kabul edilmiştir. Katılımcıların araştırma örneklemine dahil edilme kriterleri 12-18 yaş aralığında ergenlik döneminde olmaktır.

Çalışmada yer alan katılımcıların çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre dağılım ve yüzdeleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Örneklemin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Yaş	12-14 yaş	84
	15-16 yaş	118
	17-18 yaş	218
Cinsiyet	Kadın	223

	Erkek	197	46,9
Kardeş Sayısı	Kardeşim yok	56	13,3
	1 kardeş	226	53,8
	2 kardeş	85	20,2
	3 kardeş	38	9,0
	4 kardeş ve üzeri	15	3,6
Okul Türü	Devlet okulu	257	61,2
	Özel okul	163	38,8
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	394	93,8
	Çalışmıyor	26	6,2
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	187	44,5
	Çalışmıyor	233	55,5
Gelir Düzeyi	Düşük	8	1,9
	Orta	329	78,3
	Yüksek	83	19,8
Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	93	22,1
	Lise	184	43,8
	Üniversite	112	26,7
	Lisansüstü	31	7,4
Anne Eğitim Düzeyi	İlköğretim	124	29,5
	Lise	139	33,1
	Üniversite	130	31,0

	Lisansüstü	27	6,4
Kimle Yaşıyor	Ebeveynler ile	97	23,1
	Ebeveynler ve kardeşler ile	307	73,1
	Büyükanne/büyükbaba ile	16	3,8
Aile Türü	Çekirdek aile	355	84,5
	Geniş aile	30	7,1
	Parçalanmış aile	35	8,3

Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında, %20'sinin 12–14 yaş, %28,1'inin 15–16 yaş ve %51,9'unun ise 17–18 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından, katılımcıların 197'si erkek (%46,9), 223'ü kadınlardan (%53,1) oluşmaktadır.

Katılımcıların kardeş sayılarına göre dağılımı incelendiğinde, %13,3'ünün kardeşi olmadığı, %53,8'inin bir kardeşe, %20,2'sinin iki kardeşe, %9'unun üç kardeşe ve %3,6'sının dört veya daha fazla kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir. Okul türü açısından, katılımcıların %61,2'si devlet okuluna, %38,8'i ise özel okula devam etmektedir.

Baba çalışma durumu bakımından katılımcıların %93,8'inin babası çalışmakta, %6,2'sinin babası çalışmamaktadır. Anne çalışma durumunda ise %44,5'i annesinin çalıştığını, %55,5'i çalışmadığını belirtmiştir. Ailelerin gelir düzeylerine bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğu (%78,3) orta gelir grubunda yer almakta, %19,8'i yüksek, %1,9'u ise düşük gelir grubundadır.

Baba eğitim düzeyi açısından, %22,1'i ilköğretim, %43,8'i lise, %26,7'si üniversite ve %7,4'ü lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir. Anne eğitim düzeyine göre ise %29,5'i ilköğretim, %33,1'i lise, %31'i üniversite ve %6,4'ü lisansüstü eğitim düzeyindedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%73,1) ebeveynleri ve kardeşleriyle birlikte yaşamakta, %23,1'i yalnızca ebeveynleriyle, %3,8'i ise büyükanne veya

büyükbabasıyla birlikte yaşamaktadır. Aile türüne göre dağılımda ise, %84,5'i çekirdek ailede, %7,1'i geniş ailede ve %8,3'ü parçalanmış ailede yaşamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında gerekli veriler, demografik bilgi formu ile Otantiklik Ölçeği, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeğinden oluşan bir veri toplama formu aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama formu hem basılı olarak yüz yüze uygulanmış hem de çevrim içi ortamda hazırlanarak link aracılığıyla katılımcılara iletilmiştir. Uygulama süresi 10-15 dk arasında sürmüştür. Veri toplama süreci, İstanbul ilinde bulunan eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiş olup, ilgili kurumlardan gerekli etik izinler alınmıştır. Hazırlanan veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi sosyo-demografik özelliklerine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise çalışmada kullanılan üç farklı psikolojik ölçme aracı olan Otantiklik Ölçeği, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği'nin maddeleri yer almaktadır.

Araştırmada yer alan otantiklik ölçeği, ergen gelecek beklentileri ölçeği, ebeveyn özerklik desteği ölçeği ve bu ölçeklerin alt boyutlarına ait puanların normal dağılıma uygunluğu üç farklı yöntem kullanılarak değerlendirilmiştir. İlk olarak, Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar, değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde normal dağılmadığını göstermiştir. Ancak, örneklem büyüklüğünün fazla olması nedeniyle bu sonucun tek başına yeterli olmayabileceği düşünülmüş ve normallik varsayımı farklı kriterlerle yeniden ele alınmıştır. Her bir değişkene ilişkin mod, medyan ve ortalama değerleri ile dağılım grafiklerine bakılmış ve grafiksel incelemeler, değişkenlerin dağılımlarının normal dağılıma benzer bir görünüm sergilediğini ortaya koymuştur. Değişkenlere ilişkin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları analiz edilmiş ve kullanılan tüm değişkenler için hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerlerinin bu sınırlar içinde kaldığı görülmüştür.

Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, her ne kadar Kolmogorov-Smirnov testi istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermemiş olsa da diğer yöntemlerle yapılan incelemeler normalliğin kabul edilebilir düzeyde sağlandığını göstermektedir.

Bu nedenle analiz sürecinde parametrik testlerin kullanılması uygun görülmüştür. Otantiklik Ölçeği, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeğine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Otantiklik Ölçeği, Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	Ss	Min.	Maks.	Çarpıklık	Basıklık	KS
Otantiklik	420	-6.52	11.1	-38	20	-.044	-.215	.076
Kendine Yabancılaşma	420	14.5	6.32	4	28	.267	-.700	.001
Dış Etkiyi Kabullenme	420	14.58	5.67	4	28	.083	-.659	.001
Otantik Yaşam	420	22.56	3.89	9	28	-.696	.021	.001
Ergen Gelecek Beklentileri	420	129.1	23.26	48	175	-.800	.921	.001
İş ve Eğitim	420	63.36	12.13	13	77	-1.246	1.929	.001
Evlilik ve Aile	420	33.56	9.34	7	49	-.944	.876	.001
Din ve Toplum	420	11.44	4.73	3	21	.098	-.617	.001
Sağlık ve Yaşam	420	20.72	5.57	4	28	-.717	.028	.001
Ebeveyn Özerklik Desteği	420	55.2	10.57	19	75	-.847	.796	.001
Bağımsızlığın Teşviki	420	28.35	6.27	8	40	-.639	.263	.001
İrade İşleyişinin Teşviki	420	26.84	5.89	7	35	-.889	.502	.001

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda yer alan sorular aracılığıyla katılımcıların yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, yetiştiği aile tipi, öğrenim gördükleri okul türü, ebeveynlerinin eğitim durumları ve çalışma durumları ile ailenin gelir düzeyine ilişkin bilgiler toplanmıştır. Söz konusu bilgiler, araştırma değişkenlerinin sosyo-demografik bağlamda değerlendirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Formda, katılımcıların kimliklerini doğrudan tanımlayabilecek herhangi bir veri yer almamaktadır.

3.3.2. Otantiklik Ölçeği

Bu araştırmada kullanılan Otantiklik Ölçeği, bireylerin kendilerine yönelik içtenlik, değerlerine uygun yaşama ve sosyal etkilere karşı tutumlarına ilişkin değerlendirme yapmayı amaçlayan çok boyutlu bir ölçme aracıdır. Ölçek, Wood, Linley, Maltby, Baliousis ve Joseph (2008) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye İlhan ve Özdemir (2013) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, 7'li Likert tipi bir yapıdadır ve katılımcılar her bir maddeye 1 (beni hiç tanımlamıyor) ile 7 (beni tamamen tanımlıyor) arasında puan vermektedir.

Otantiklik Ölçeği toplam 12 maddeden oluşmakta ve üç alt boyut içermektedir: Kendine Yabancılaşma (madde 2, 7, 10, 12), Dış Etkileri Kabullenme (madde 3, 4, 5, 6) ve Otantik Yaşam (madde 1, 8, 9, 11). Her alt boyut kendi içinde ayrı ayrı puanlanmakta olup, ayrıca otantikliğin bütüncül bir göstergesi olarak toplam puan da hesaplanabilmektedir. Bu toplam puan, otantik yaşam puanına kendine yabancılaşma ve dış etkiyi kabullenme puanlarının ters katkısıyla elde edilmektedir. Böylece, bireyin otantiklik düzeyinin yüksek olması; otantik yaşam puanının yüksek, yabancılaşma ve dış etkileri kabullenme puanlarının düşük olması ile anlam kazanmaktadır. Ölçekte tersine puanlanan madde bulunmamaktadır.

Ölçeğin özgün formunda alt boyutlara ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları Kendine Yabancılaşma için .78, Dış Etkileri Kabullenme için .78 ve Otantik Yaşam için .69 olarak rapor edilmiştir (Wood ve ark., 2008). Ölçeğin Türkçe formuna ilişkin uyarlama çalışmasında ise iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .79, .67 ve .62 olarak bulunmuştur (İlhan & Özdemir, 2013). Bunun yanında, test-tekrar test güvenilirlik

katsayılarının .85 ile .91 arasında değiştiği bildirilmiştir. Bu çalışmada yapılan güvenirlik analizlerinde ise ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa değerleri, Kendine Yabancılaşma için .86, Dış Etkileri Kabullenme için .87 ve Otantik Yaşam için .72 olarak elde edilmiş; ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı .73 olarak hesaplanmıştır.

Otantiklik puanının toplam puan olarak ele alındığı bazı araştırmalarda, alt boyutlar tek tek değil, birleşik bir yapıyı yansıtacak şekilde analiz edilmiştir (Curun, Beydoğan Tangör & Çolakoğlu Kaya, 2020; Wang & Li, 2018). Bu yaklaşım, otantikliğin sadece belirli boyutlarda değil, genel olarak bireyin kendilik deneyimini yansıtan bir yapı olduğunu desteklemektedir. Bu çalışmadaki Cronbach Alfa değeri ise .79 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği

Bu araştırmada, ergen bireylerin yetişkinlik dönemine ilişkin beklentilerini değerlendirmek amacıyla Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği (Future Expectations Scale for Adolescents- FESA) kullanılmıştır. Ölçek, McWhirter ve McWhirter (2008) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye uyarlama çalışması ise Tuncer (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçe formun psikometrik özellikleri, Elâzığ ilinde ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde incelenmiş ve geçerli/güvenilir bir yapı sunduğu belirlenmiştir.

Ölçek, her biri “Yetişkin olduğumda...” ifadesiyle başlayan toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Maddeler, katılımcıların gelecekteki yaşamlarına ilişkin beklentilerini içermekte olup, örneğin “Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım” ve “Geçimimi her zaman sağlayacağım” gibi ifadelere benzemektedir. Yanıtlar, 1 = Kesinlikle inanmıyorum ile 7 = Kesinlikle inanıyorum arasında derecelendirilmiş 7’li Likert tipi ölçek kullanılarak verilmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, bireyin geleceğe dair beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek, dört alt boyuttan oluşmaktadır: İş ve Eğitim, Evlilik ve Aile, Din ve Toplum, Sağlık ve Yaşam.

Her bir alt boyut, ilgili yaşamsal alanlara yönelik bireysel beklentileri yansıtmaktadır. Ölçeğe ait açımlayıcı faktör analizi sonucunda dört faktörlü bir yapı elde edilmiş olup, bu dört faktör toplam varyansın yaklaşık %67.36’sını açıklamaktadır. Faktörlerin varyansa katkısı sırasıyla İş ve Eğitim için %48.56, Evlilik

ve Aile için %9.07, Din ve Toplum için %5.42 ve Sağlık ve Yaşam için %4.31 olarak rapor edilmiştir (Tuncer, 2011). Faktör yüklerinin yeterli düzeyde olduğu ve her maddenin ilgili alt boyuta anlamlı katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik düzeyi oldukça yüksek olup, genel Cronbach alfa katsayısı .925 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, ölçeğin tutarlı ve güvenilir ölçümler sunduğunu göstermektedir.

3.3.4. Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği

Bu araştırmada, bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları özerklik desteğini değerlendirmek amacıyla Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği (Parental Autonomy Support Scale- PASS) kullanılmıştır. Ölçek, Soenens ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilmiş ve iki temel alt boyuttan oluşmaktadır: Bağımsızlığın Teşviki ve İrade İşleyişinin Teşviki. Bu alt boyutlar, bireyin ebeveyni tarafından ne ölçüde desteklendiğine ilişkin öznel değerlendirmeleri ölçmektedir. İlk boyut, bireyin dışsal yönlendirmelerden bağımsız hareket etme özgürlüğünü; ikinci boyut ise kendi değerleri doğrultusunda karar verme ve davranış sergileme becerisinin desteklenmesini ifade eder.

Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirmeye (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 5 = Kesinlikle katılıyorum) puanlanan toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Maddeler hem anne hem baba için ayrı formlar halinde sunulmakta ve aynı ifadeler iki farklı ebeveyn bağlamında yanıtlanmaktadır (Soenens et al., 2007).

Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Gözükara (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, 14-18 yaş aralığında lise öğrencilerinden oluşan bir örneklem (N = 438) üzerinde yapılan analizlerde, ölçeğin orijinal iki faktörlü yapısının Türk örnekleminde de geçerli olduğu saptanmıştır. Ölçeğin genel Cronbach's alfa değeri ise .80 bulunmuştur (Gözükara, 2019).

Elde edilen bulgular, özellikle İrade İşleyişinin Teşviki boyutunun gelişimsel sonuçlarla daha güçlü ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur (Soenens & Beyers, 2012). Bu nedenle, bazı çalışmalarda ölçeğin yalnızca bu alt boyutu kullanılarak analizler yapılmakta ve daha tutarlı model uyumu elde edilmektedir. Nitekim Kındap Tepe (2021) tarafından yürütülen çalışmada, uyarlanan 18 maddelik formda çeşitli madde elemeleri yapılmış ve sonuç olarak yalnızca İrade İşleyişinin Teşviki alt

boyutunda yer alan 7 madde ile daha güçlü model uyumu sağlanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin iki alt boyutuna ait maddelerin tamamı kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, bireyin ebeveyninden yüksek düzeyde özerklik desteği algıladığını göstermektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi (SPSS) 22.0 programı kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aşamasında toplam 432 katılımcıya ulaşılmıştır. Ancak ön analizler sonucunda, 4 katılımcının verilerinde yüksek düzeyde eksik veri (missing value) bulunduğu, 1 katılımcının verisinin aykırı değer (extreme value) olarak değerlendirildiği ve 7 katılımcının 18 yaşından büyük olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda yaş kriteri dışına çıkan bu 7 kişi de örneklemden çıkarılmış ve analizler, kalan 420 kişilik nihai örneklem üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri analiz süreci öncesinde, verilerin analize uygunluğunu sağlamak amacıyla veri temizliği, eksik veri kontrolü ve aykırı değer analizi yapılmıştır. Ön analiz aşamalarında, verilerin normal dağılıma uygunluğunu incelemek üzere Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış; ayrıca betimsel istatistiklere (ortalama, medyan, mod, çarpıklık, basıklık değerleri) de başvurularak dağılımın normalliği değerlendirilmiştir.

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda, örneklemin demografik özelliklerini tanımlamak amacıyla frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır. Demografik değişkenler ile araştırma değişkenleri arasındaki farklılıkları test etmek üzere, ikili gruplar içeren değişkenlerde Bağımsız Örneklem t-Testi, ikiden fazla grup içeren değişkenlerde ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Araştırmanın ikinci amacı olan değişkenler arası ilişkilerin incelenmesi için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Bu analiz, değişkenler arasındaki doğrusal ilişkilerin yönünü ve gücünü ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bunun yanı sıra, araştırmanın temel hipotezlerinden biri olan otantikliğin ergen gelecek beklentileri üzerindeki etkisinde ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici (moderatör) rolü olup olmadığını test etmek üzere, Hayes (2022) tarafından geliştirilen ve SPSS üzerine entegre edilen PROCESS eklentisi (Model 1) kullanılarak düzenleyici değişken analizi (moderation analysis) gerçekleştirilmiştir. Bu analiz ile birlikte, otantiklik değişkeninin ergen gelecek beklentileri üzerindeki etkisinin

ebeveyn özerklik desteği düzeyine bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir. Elde edilen bulgular, interaksiyon etkisi, koşullu etkiler ve grafiksel çıktılarla birlikte raporlanmıştır.

Tüm analizler, %95 güven aralığı ve %5 anlamlılık düzeyi esas alınarak yürütülmüş; istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2018).

4. BULGULAR

4.1 Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 3.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutları ile Yaş Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Yaş	Ergen Gelecek Beklentileri	İş ve Eğitim	Evlilik ve Aile	Din ve Toplum	Sağlık ve Yaşam
Yaş	1	.081	.083	.060	-.076	.124*

Ergen gelecek beklentileri ölçeğinin puanları ile bireylerin yaşları arasında ne yönde ve nasıl bir ilişki olduğunu tespit edebilmek amacıyla bir dizi Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Ergen gelecek beklentileri puanları ile yaş puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r = .081, p > .05$). Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutu puanları ile yaş puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r = .083, p > .05$). Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutu puanları ile yaş puanı anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = .060, p > .05$). Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutu puanları ile yaş puanı arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemektedir ($r = -.076, p > .05$). Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutu puanları ile yaş puanı arasında anlamlı, pozitif yönde ve zayıf düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($r = .124, p < .05$).

Tablo 4.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Ergen Gelecek Beklentileri	Kadın	223	127.96	22.36	-1.067	.287
	Erkek	197	130.39	24.25		
İş ve Eğitim	Kadın	223	63.34	11.99	-.050	.960
	Erkek	197	63.40	12.32		
Evlilik ve Aile	Kadın	223	32.86	8.95	-1.656	.099
	Erkek	197	34.37	9.72		
Din ve Toplum	Kadın	223	11.42	4.58	-.130	.897
	Erkek	197	11.48	4.92		
Sağlık ve Yaşam	Kadın	223	20.35	5.56	-1.467	.143
	Erkek	197	21.15	5.56		

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı, bağımsız örneklemeler için t-testi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, kadın ve erkek katılımcıların genel gelecek beklentisi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $t(418) = -1.067, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutuna ilişkin analizde de cinsiyetler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $t(418) = -.050, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutu puanları açısından yapılan analizde, kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir, $t(418) = -1.656, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutuna ilişkin olarak cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $t(418) = -.130, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutu açısından da kadın ve erkek bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(418) = -1.467, p > .05$.

Tablo 5.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Ergen Gelecek Beklentileri	Kardeşim yok ₁	56	124.38	26.99	1.755	.137	-
	1 kardeş ₂	226	131.75	21.34			
	2 kardeş ₃	85	127.25	24.48			
	3 kardeş ₄	38	126.42	24.71			
	4 kardeş ve üzeri ₅	15	124.13	23.26			
İş ve Eğitim	Kardeşim yok ₁	56	60.57	14.62	1.855	.118	-
	1 kardeş ₂	226	64.77	11.12			
	2 kardeş ₃	85	62.22	12.49			
	3 kardeş ₄	38	62.34	12.89			
	4 kardeş ve üzeri ₅	15	61.60	11.20			
Evlilik ve Aile	Kardeşim yok ₁	56	32.86	9.40	1.103	.355	-
	1 kardeş ₂	226	34.19	9.13			
	2 kardeş ₃	85	33.67	9.33			
	3 kardeş ₄	38	31.92	10.70			
	4 kardeş ve üzeri ₅	15	30.27	8.45			
Din ve Toplum	Kardeşim yok ₁	56	11.07	4.85	.599	.664	-
	1 kardeş ₂	226	11.38	4.68			
	2 kardeş ₃	85	11.34	4.73			
	3 kardeş ₄	38	12.11	5.11			
	4 kardeş ve üzeri ₅	15	12.80	4.41			
Sağlık ve Yaşam	Kardeşim yok ₁	56	19.88	6.18	1.866	.115	-
	1 kardeş ₂	226	21.41	5.27			
	2 kardeş ₃	85	20.01	5.67			
	3 kardeş ₄	38	20.05	5.33			
	4 kardeş ve üzeri ₅	15	19.47	6.94			

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda, kardeşi olmayan bireyler, bir kardeşi olanlar, iki kardeşi olanlar, üç kardeşi olanlar ve dört ve daha fazla kardeşi olan bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $F(4, 415) = 1.755, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutunda yapılan varyans analizi sonucunda, kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $F(4, 415) = 1.855, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutu puanları açısından da kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(4, 415) = 1.103, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutuna ilişkin analizde de kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir, $F(4, 415) = .599, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutu açısından ise kardeş sayısına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(4, 415) = 1.866, p > .05$.

Tablo 6.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Okul Türüne Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Ergen Gelecek Beklentileri	Devlet okulu	257	129.21	23.21	.123	.902
	Özel okul	163	128.93	23.43		
İş ve Eğitim	Devlet okulu	257	63.02	11.74	-.723	.470
	Özel okul	163	63.90	12.74		
Evlilik ve Aile	Devlet okulu	257	33.42	9.14	-.407	.684
	Özel okul	163	33.80	9.68		
Din ve Toplum	Devlet okulu	257	11.93	4.84	2.631	.009
	Özel okul	163	10.69	4.47		
Sağlık ve Yaşam	Devlet okulu	257	20.85	5.39	.552	.581
	Özel okul	163	20.54	5.85		

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı, bağımsız örneklem için t-testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, devlet okulu öğrencileri ile özel okul öğrencileri arasında

toplam puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(418) = .123, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutunda devlet okulu öğrencileri ile özel okul öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(418) = -.723, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutuna ilişkin analizde de anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $t(418) = -.407, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutunda yapılan t-testi sonucunda, okul türüne göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir, $t(418) = 2.631, p < .05$. Bu fark doğrultusunda, devlet okulu öğrencileri ($\bar{X} = 11.93$), özel okul öğrencilerine ($\bar{X} = 10.69$) kıyasla din ve topluma yönelik gelecek beklentilerinde istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek puan almışlardır.

Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutunda ise devlet okulu öğrencileri ile özel okul öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(418) = .552, p > .05$.

Tablo 7.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Baba Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Ergen Gelecek Beklentileri	Çalışıyor	394	129.19	23.27	.301	.763
	Çalışmıyor	26	127.77	23.67		
İş ve Eğitim	Çalışıyor	394	63.43	12.12	.441	.659
	Çalışmıyor	26	62.35	12.46		
Evlilik ve Aile	Çalışıyor	394	33.53	9.37	-.267	.790
	Çalışmıyor	26	34.04	9.11		
Din ve Toplum	Çalışıyor	394	11.41	4.76	-.616	.538
	Çalışmıyor	26	12.00	4.45		
Sağlık ve Yaşam	Çalışıyor	394	20.82	5.54	1.271	.204
	Çalışmıyor	26	19.38	6.03		

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin babalarının çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı, bağımsız örneklem için t-testi

ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, babası çalışan ve çalışmayan bireylerin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(418) = .301, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutunda babası çalışan bireylerin puan ortalaması ile babası çalışmayan bireylerin ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $t(418) = .441, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutuna ilişkin analizde de anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir, $t(418) = -.267, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutunda babası çalışan ve çalışmayan bireylerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $t(418) = -.616, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutuna ilişkin yapılan t-testi sonucunda da anlamlı bir farklılık saptanmamıştır, $t(418) = 1.271, p > .05$.

Tablo 8.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Anne Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Ergen Gelecek Beklentileri	Çalışıyor	187	125.62	23.66	-2.769	.006
	Çalışmıyor	233	131.90	22.61		
İş ve Eğitim	Çalışıyor	187	61.90	12.76	-2.229	.026
	Çalışmıyor	233	64.54	11.50		
Evlilik ve Aile	Çalışıyor	187	32.01	9.78	-3.085	.002
	Çalışmıyor	233	34.81	8.80		
Din ve Toplum	Çalışıyor	187	11.32	4.53	-.482	.630
	Çalışmıyor	233	11.55	4.90		
Sağlık ve Yaşam	Çalışıyor	187	20.39	5.49	-1.115	.266
	Çalışmıyor	233	21.00	5.64		

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin annelerinin çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı, bağımsız örneklem için t-testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, annesi çalışan bireylerin puan ortalaması ($\bar{X} = 125.62$) ile annesi çalışmayan bireylerin puan ortalaması ($\bar{X} = 131.9$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $t(418) = -2.769, p < .05$. Bu

bulgu, annesi çalışmayan bireylerin gelecek beklentilerinin genel olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutuna ilişkin yapılan analizde, annesi çalışan bireylerin ortalaması ($\bar{X} = 61.9$), annesi çalışmayan bireylerin ortalamasından ($\bar{X} = 64.54$) anlamlı düzeyde daha düşüktür, $t(418) = -2.229, p < .05$.

Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutunda da anlamlı bir fark saptanmıştır. Annesi çalışan bireylerin ortalaması ($\bar{X} = 32.01$), annesi çalışmayan bireylerin ortalamasına ($\bar{X} = 34.81$) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür, $t(418) = -3.085, p < .05$.

Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutuna ilişkin yapılan analizde annesi çalışan ve çalışmayan bireylerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $t(418) = -.482, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutunda ise annesi çalışan ve çalışmayan bireylerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir, $t(418) = -1.115, p > .05$.

Tablo 9.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Ergen Gelecek Beklentileri	Düşük ₁	8	124.25	26.09	2.700	.068	-
	Orta ₂	329	127.91	23.57			
	Yüksek ₃	83	134.30	21.23			
İş ve Eğitim	Düşük ₁	8	61.88	13.04	4.363	.013	2<3
	Orta ₂	329	62.52	12.37			
	Yüksek ₃	83	66.86	10.51			
Evlilik ve Aile	Düşük ₁	8	30.50	7.39	1.038	.355	-
	Orta ₂	329	33.37	9.40			
	Yüksek ₃	83	34.63	9.24			
Din ve Toplum	Düşük ₁	8	11.38	5.97	.023	.978	-
	Orta ₂	329	11.47	4.76			
	Yüksek ₃	83	11.35	4.56			
	Düşük ₁	8	20.50	8.09	.916	.401	-

Sağlık ve Yaşam	Orta ₂	329	20.55	5.60
	Yüksek ₃	83	21.47	5.16

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin gelir düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $F(2,417) = 2.700, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutuna ilişkin analiz sonucunda, gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır, $F(2,417) = 4.363, p < .05$. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, orta gelir grubundaki bireylerin ortalaması ($\bar{X} = 62.52$), yüksek gelir grubundaki bireylerin ortalamasından ($\bar{X} = 66.86$) anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutunda, düşük, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2,417) = 1.038, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutunda da gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $F(2,417) = .023, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutunda yapılan analiz sonucunda da anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2,417) = .916, p > .05$.

Tablo 10.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

		N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Ergen Gelecek Beklentileri	İlköğretim ₁	93	128.60	20.50	.087	.967	-
	Lise ₂	184	129.57	24.44			
	Üniversite ₃	112	129.20	23.47			
	Lisansüstü ₄	31	127.52	24.19			
İş ve Eğitim	İlköğretim ₁	93	63.73	11.60	.211	.888	-
	Lise ₂	184	63.35	12.88			
	Üniversite ₃	112	63.53	10.90			
	Lisansüstü ₄	31	61.77	13.72			
	İlköğretim ₁	93	32.71	9.90	.339	.797	-

Evlilik ve Aile	Lise ₂	184	33.82	9.20			
	Üniversite ₃	112	33.85	9.35			
	Lisansüstü ₄	31	33.58	8.61			
Din ve Toplum	İlköğretim ₁	93	11.89	4.51	.812	.488	-
	Lise ₂	184	11.54	4.86			
	Üniversite ₃	112	10.89	4.85			
	Lisansüstü ₄	31	11.55	4.28			
Sağlık ve Yaşam	İlköğretim ₁	93	20.27	5.38	.296	.829	-
	Lise ₂	184	20.86	5.80			
	Üniversite ₃	112	20.93	5.30			
	Lisansüstü ₄	31	20.61	5.85			

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, baba eğitim düzeyi açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(3,416) = .087, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutuna ilişkin analizde, babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $F(3,416) = .211, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutunda da gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(3,416) = .339, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutuna ilişkin analiz sonucunda anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $F(3,416) = .812, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutunda da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $F(3,416) = .296, p > .05$.

Tablo 11.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Ergen Gelecek Beklentileri	İlköğretim ₁	124	127.39	24.65	.332	.802	-
	Lise ₂	139	129.68	24.46			
	Üniversite ₃	130	130.11	21.03			
	Lisansüstü ₄	27	129.19	21.38			

İş ve Eğitim	İlköğretim ₁	124	63.05	12.03	.197	.898	-
	Lise ₂	139	63.67	13.49			
	Üniversite ₃	130	63.63	10.74			
	Lisansüstü ₄	27	61.96	12.10			
Evlilik ve Aile	İlköğretim ₁	124	32.99	9.59	.251	.861	-
	Lise ₂	139	33.67	10.21			
	Üniversite ₃	130	33.99	8.50			
	Lisansüstü ₄	27	33.59	7.56			
Din ve Toplum	İlköğretim ₁	124	11.58	4.76	.103	.958	-
	Lise ₂	139	11.48	5.09			
	Üniversite ₃	130	11.26	4.47			
	Lisansüstü ₄	27	11.52	4.12			
Sağlık ve Yaşam	İlköğretim ₁	124	19.77	6.16	2.172	.091	-
	Lise ₂	139	20.86	5.57			
	Üniversite ₃	130	21.22	5.01			
	Lisansüstü ₄	27	22.11	4.88			

Ergen gelecek beklentileri ölçeği toplam puanlarının bireylerin annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(3,416) = .332, p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutuna ilişkin analizde gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(3,416) = .197, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutunda, bireylerin puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir, $F(3,416) = .251, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutuna ilişkin analiz sonucunda da anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $F(3,416) = .103, p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutunda, istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $F(3,416) = 2.172, p > .05$.

Tablo 12.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Kiminle Yaşadığına Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Ergen Gelecek Beklentileri	Ebeveynler ile ₁	97	130.36	22.31	5.351	.005	3<1, 2
	Ebeveynler ve kardeşler ile ₂	30	129.67	22.60			
	Büyükanne/büyükbaba ile ₃	16	110.69	33.78			
İş ve Eğitim	Ebeveynler ile ₁	97	64.84	10.29	10.474	.001	3<1, 2
	Ebeveynler ve kardeşler ile ₂	30	63.587	11.93			
	Büyükanne/büyükbaba ile ₃	16	50.31	18.30			
Evlilik ve Aile	Ebeveynler ile ₁	97	33.46	9.71	1.169	.312	-
	Ebeveynler ve kardeşler ile ₂	30	33.787	9.16			
	Büyükanne/büyükbaba ile ₃	16	30.137	10.47			
Din ve Toplum	Ebeveynler ile ₁	97	10.77	4.94	1.508	.223	-
	Ebeveynler ve kardeşler ile ₂	30	11.617	4.63			
	Büyükanne/büyükbaba ile ₃	16	12.44	5.23			
Sağlık ve Yaşam	Ebeveynler ile ₁	97	21.29	5.06	2.707	.068	-
	Ebeveynler ve kardeşler ile ₂	30	20.707	5.57			
	Büyükanne/büyükbaba ile ₃	16	17.81	7.69			

Ergen gelecek beklentileri ölçeği puanlarının bireylerin kiminle yaşadıklarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda, toplam gelecek beklentisi puanları bireylerin birlikte yaşadıkları kişilere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir, $F(2,417) = 5.351$, $p < .05$. Tukey testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda, büyükanne/büyükbaba ile yaşayan bireylerin puanlarının ($X = 110.69$), ebeveynleriyle

($X = 130.36$) ve ebeveynleri ve kardeşleriyle ($X = 129.66$) yaşayan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim alt boyutunda da anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir, $F(2,417) = 10.474$, $p < .01$. Çoklu karşılaştırmalar sonucunda, büyükanne/büyükbaba ile yaşayan bireylerin iş ve eğitim beklenti puanlarının ($X = 50.31$), hem ebeveynleriyle ($X = 64.84$) hem de ebeveynleri ve kardeşleriyle ($X = 63.58$) yaşayan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.

Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutuna ilişkin analiz sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır, $F(2,417) = 1.169$, $p > .05$. Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutunda da anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2,417) = 1.508$, $p > .05$. Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam alt boyutu için yapılan analizde marjinal düzeyde anlamlı bir fark gözlenmemiştir, $F(2,417) = 2.707$, $p > .05$.

Tablo 13.

Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Ölçek Alt Boyutlarının Aile Türüne Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Ergen Gelecek Beklentileri	Çekirdek aile ₁	355	130.30	22.09	5.048	.007	1>2
	Geniş aile ₂	30	116.47	34.33			
	Parçalanmış aile ₃	35	127.77	20.73			
İş ve Eğitim	Çekirdek aile ₁	355	64.05	11.48	5.964	.003	1>2
	Geniş aile ₂	30	56.23	18.33			
	Parçalanmış aile ₃	35	62.54	10.18			
Evlilik ve Aile	Çekirdek aile ₁	355	33.96	9.07	3.252	.040	1>2
	Geniş aile ₂	30	29.50	12.12			
	Parçalanmış aile ₃	35	33.03	8.73			
Din ve Toplum	Çekirdek aile ₁	355	11.31	4.69	1.089	.338	-
	Geniş aile ₂	30	12.53	4.90			
	Parçalanmış aile ₃	35	11.89	5.03			
	Çekirdek aile ₁	355	20.98	5.36	3.602	.028	1>2

Sağlık ve Yaşam	Geniş aile ₂	30	18.20	7.79
	Parçalanmış aile ₃	35	20.31	5.02

Ergen gelecek beklentileri ölçeği puanlarının bireylerin yaşadığı aile türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre, ergenlerin genel gelecek beklentileri yaşadıkları aile türüne göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir, $F(2,417) = 5.048$, $p < .05$. Yapılan çoklu karşılaştırmalarda, çekirdek ailede yaşayan bireylerin puanları ($X = 130.3$), geniş ailede yaşayan bireylerin puanlarına ($X = 116.47$) kıyasla anlamlı derecede daha yüksektir.

Ergen gelecek beklentileri iş ve eğitim beklentilerine ilişkin puanlar da aile türüne göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(2,417) = 5.964$, $p < .05$. Çoklu karşılaştırma sonuçları, çekirdek ailede yaşayanların ($X = 64.05$), geniş ailede yaşayanlara ($X = 56.23$) kıyasla daha yüksek beklentiye sahip olduğunu göstermektedir.

Ergen gelecek beklentileri evlilik ve aile alt boyutunda da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür, $F(2,417) = 3.252$, $p < .05$. Yapılan çoklu karşılaştırmalarda, çekirdek ailede yaşayan bireylerin beklentileri ($X = 33.96$), geniş ailede yaşayan bireylerden ($X = 29.50$) daha yüksek bulunmuştur.

Ergen gelecek beklentileri din ve toplum alt boyutunda ise aile türüne göre anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2,417) = 1.089$, $p > .05$.

Ergen gelecek beklentileri sağlık ve yaşam beklentilerinde aile türüne bağlı olarak anlamlı bir fark görülmüştür, $F(2,417) = 3.602$, $p < .05$. Yapılan çoklu karşılaştırmalara göre, çekirdek ailede yaşayan bireylerin puanı ($X = 20.98$), geniş ailede yaşayanlara göre ($X = 18.20$) anlamlı biçimde yüksektir.

4.2 Ergenlerin Otantiklik Düzeyleri, Gelecek Beklentileri Düzeyleri, Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 14.

Otantiklik Düzeyleri, Ergen Gelecek Beklentileri Düzeyleri ve Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyleri Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Otantiklik	Ergen Gelecek Beklentileri	Ebeveyn Özerklik Desteği
Otantiklik	1		
Ergen Gelecek Beklentileri	.307**	1	
Ebeveyn Özerklik Desteği	.315**	.395**	1

*: $p < .05$, **: $p < .01$

Otantiklik, ergen gelecek beklentileri ve ebeveyn özerklik desteği düzeyleri arasında ne yönde ve nasıl bir ilişki olduğunu tespit edebilmek amacıyla bir dizi Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Otantiklik düzeyleri ile ergen gelecek beklentileri düzeyleri toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde ve zayıf düzeyde bir ilişki vardır ($r = .307$, $p < .01$). Otantiklik düzeyinin artmasıyla birlikte ergenlerin geleceğe dair daha olumlu ve yapılandırılmış beklentiler geliştirme eğiliminde olduğu görülmektedir; bu durum, bireyin içsel değerleriyle uyumlu hedefler belirleyebilme kapasitesini desteklemektedir.

Otantiklik düzeyleri ile ebeveyn özerklik desteği düzeyleri toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde ve zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r = .315$, $p < .01$). Otantik bireylerin ebeveynlerinden daha fazla özerklik desteği algılaması, bu desteğin bireyin kendiyle tutarlı kararlar almasını teşvik eden bir psikolojik ortam yarattığını göstermektedir.

Ebeveyn özerklik desteği düzeyleri ile ergen gelecek beklentileri düzeyleri toplam puanları arasında anlamlı, pozitif yönde ve zayıf düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($r = .395$, $p < .01$). Ebeveynlerinden daha fazla özerklik desteği algılayan ergenlerin geleceğe yönelik beklentilerinin de daha yüksek olması, destekleyici ebeveyn tutumlarının bireyin yaşam hedeflerini netleştirmede önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

4.3 Ergenlerde Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyinin Otantiklik Düzeyleri ve Ergen Gelecek Beklentileri Düzeyleri Arasındaki Düzenleyici Etkisinin İncelenmesi

Tablo 15.
Otantiklik Düzeylerinin Ergen Gelecek Beklentileri Düzeyleri Üzerindeki Etkisinde Ebeveyn Özerklik Desteği Düzeyinin Düzenleyici Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

Değişken	b	Standart Hata	t	p	Alt Güven Aralığı	Üst Güven Aralığı
Sabit (Constant)	99.060	7.462	13.28	.000	84.391	113.728
Otantiklik (X)	1.252	0.514	2.44	.015	0.242	2.262
Ebeveyn Özerklik Desteği (W)	0.605	0.127	4.78	.000	0.356	0.854
Otantiklik x Ebeveyn Özerklik Desteği	-0.015	0.009	-1.64	.102	-0.033	0.003

Otantiklik düzeyinin ergen gelecek beklentileri düzeyi üzerindeki etkisinde ebeveyn özerklik desteği düzeyinin düzenleyici rolünü incelemek amacıyla Hayes'in (Model 1) PROCESS makrosu kullanılarak bir moderatör analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz 420 kişilik bir örneklem üzerinden yürütülmüştür. İlk aşamada, modele ilişkin açıklayıcılık düzeyi incelenmiştir.

Regresyon modeline ilişkin istatistiksel veriler anlamlı bulunmuştur ($F(3, 416) = 34.28, p < .001$) ve modelin toplam varyansın yaklaşık %19.8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .198$). Modelin temel bileşenlerine ait regresyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri Tablo 15'te sunulmuştur.

Otantiklik düzeyi, ergenlerin gelecek beklentileri düzeyi üzerinde anlamlı ve pozitif yönde bir yordayıcı olarak bulunmuştur ($b = 1.252, SE = 0.514, t = 2.44, p = .015, 95\% \text{ GA } [0.242, 2.262]$). Bu bulgu, bireyin kendini özgün ve içten bir şekilde ifade etmesinin, geleceğe ilişkin umut ve beklentilerini artırabileceğini göstermektedir. Bu çerçevede, ergenin kendi değerleriyle uyumlu kararlar alabilmesi ve benliğini dışsal baskılardan bağımsız şekilde inşa edebilmesi, geleceğe yönelik daha net, ulaşılabilir ve kişisel anlam taşıyan hedefler belirlemesini kolaylaştırmaktadır.

Benzer şekilde, ebeveyn özerklik desteği düzeyinin de ergen gelecek beklentileri düzeyi üzerinde anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğu görülmüştür ($b = 0.605, SE = 0.127, t = 4.78, p < .001, 95\% \text{ GA } [0.356, 0.854]$). Bu sonuç, ebeveynlerinden özerklik desteği gören bireylerin geleceklerini daha umut verici şekilde değerlendirme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, ebeveyn özerklik desteğinin bireyin kendi hedeflerini belirleme, bu hedeflere ulaşma konusunda kendine güven duyma ve geleceği daha net bir şekilde tasavvur etme becerilerini desteklediğini düşündürmektedir.

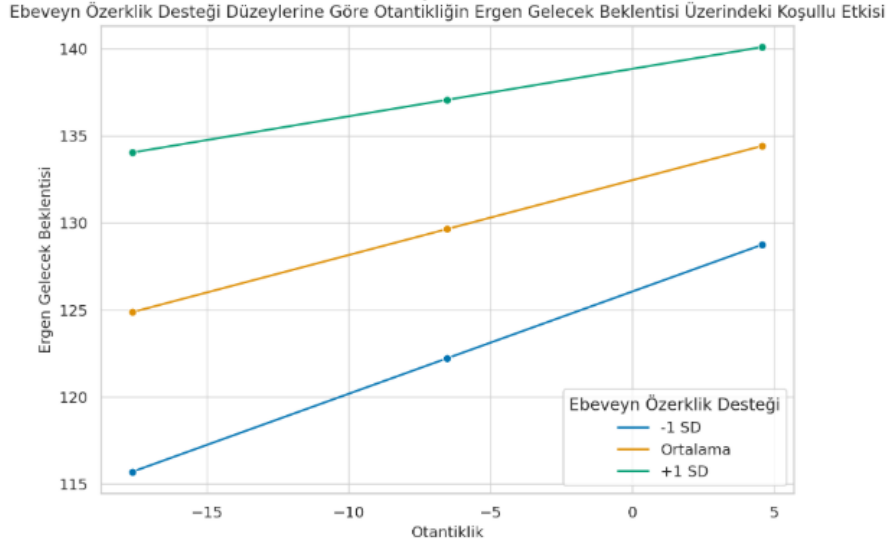
Ancak, otantiklik düzeyleri ile ebeveyn özerklik desteği düzeyleri etkileşim terimi anlamlı bulunmamıştır ($b = -0.015, SE = 0.009, t = -1.64, p = .102, 95\% \text{ GA } [-0.033, 0.003]$). Bu bulgu, ebeveyn özerklik desteğinin, otantiklik ile ergen gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi istatistiksel olarak anlamlı şekilde düzenlemediğini göstermektedir. Buna dayanarak, otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin, ebeveyn özerklik desteği düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ve bu nedenle ebeveyn desteğinin bu etkileşimde belirleyici bir rol oynamadığını düşündürmektedir.

Buna karşın, koşullu etki analizlerine göre otantiklik düzeyinin ergen gelecek beklentileri düzeyi üzerindeki etkisinin, ebeveyn özerklik desteği düzeyine göre farklılık gösterdiği ancak bu farklılığın anlamlılık sınırına yakın olduğu gözlemlenmiştir. Düşük düzeyde ebeveyn özerklik desteğinde (-1 SD) otantiklik anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmuştur ($b = 0.582, SE = 0.137, t = 4.25, p < .001$),

ortalama düzeyde de anlamlı kalmış ($b = 0.408$, $SE = 0.096$, $t = 4.26$, $p < .001$), ancak yüksek düzeyde ebeveyn özerklik desteğinde ($+1$ SD) bu ilişki istatistiksel olarak anlamlılığını yitirmiştir ($b = 0.233$, $SE = 0.132$, $t = 1.77$, $p = .078$).

Bu sonuçlar, otantikliğin ergen gelecek beklentilerini yordamada etkili olduğunu, ancak bu etkinin ebeveyn özerklik desteğinin artmasıyla birlikte zayıfladığını işaret etmektedir. Bu durum, yüksek düzeyde ebeveyn özerklik desteği sunulan bireylerde, içsel yönelimlerden ziyade ebeveyn desteğinin kendisinin belirleyici hale gelmiş olabileceğini ve otantikliğin etkisinin görece geri planda kalabileceğini düşündürmektedir.

Ayrıca, bu bulgular doğrultusunda etkileşim teriminin anlamlı çıkmaması üzerine, ebeveyn özerklik desteğinin alt boyutlarıyla yapılan düzenleyici analizler de ayrı ayrı incelenmiş, ancak bu analizlerde de istatistiksel olarak anlamlı bir moderasyon etkisine rastlanmamıştır. Bu bulgu, ebeveyn özerklik desteğinin yalnızca genel düzeyiyle değil, alt boyutlarıyla da otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkilemediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, her ne kadar hem otantiklik hem de ebeveyn özerklik desteği ayrı ayrı gelecek beklentileri üzerinde anlamlı yordayıcılar olarak belirlenmiş olsa da, bu iki değişkenin etkileşim halinde bu ilişkiyi anlamlı düzeyde şekillendirmediğini göstermektedir. Dolayısıyla, ebeveynin sunduğu özerklik desteğinin biçimi ya da niteliği değil, doğrudan varlığı ergenin gelecek algısı üzerinde etkili olmakta; otantiklikle olan ilişkisi ise bağlamsal veya bireysel farklılıklar temelinde daha karmaşık süreçlere dayanıyor olabileceğini düşündürmektedir.

Şekil 1. Otantiklik düzeyleri ve Ergen Gelecek Beklentileri düzeyleri arasındaki ilişkinin Ebeveyn Özerklik Desteği düzeylerine göre değişimi

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırma bulguları, kuramsal çerçeve, mevcut literatür ve yöntemsel yapı ışığında değerlendirilmekte; ayrıca kültürel ve bağlamsal faktörler ile uygulamaya yönelik çıkarımlar da dikkate alınarak çok boyutlu bir analiz sunulmaktadır.

Bu kapsamda ilk olarak, ergenlerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki incelenmiş ve bu iki değişken arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulgu “Ergenlerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezini desteklemektedir. Bireyin duygu, düşünce ve değerleriyle uyumlu bir yaşam sürmesi, gelişimsel olarak geleceğe yönelik daha net, umut dolu ve anlamlı hedefler geliştirmesini kolaylaştırmaktadır. Özellikle ergenlik gibi kimlik gelişiminin ön planda olduğu, soyut düşünme becerilerinin güçlendiği ve benlik farkındalığının arttığı bir dönemde, otantik yaşam bireyin içsel tutarlılığını korumasına ve bu doğrultuda yön belirlemesine olanak tanımaktadır (Erikson, 1968; Harter, 2002).

Bu bulgu, otantikliğin yalnızca yüksek olması gereken bir kişilik özelliği değil, aynı zamanda gelişimsel süreçlerden etkilenebilen dinamik bir yapı olduğunu göstermektedir. Nitekim literatürde, bireyin otantik benliğinden uzaklaşmasının, depresif belirtiler, düşük öz saygı ve dışsal yönelimli yaşam tarzı gibi çeşitli psikolojik risklerle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Horney, 1951; Winnicott, 1965; Wood et al., 2008). Ergenlik döneminde, sosyal kabul ihtiyacının artması ve benlik algısının henüz tam biçimlenmemesi, bireyin kendi değerlerinden uzaklaşarak sosyal onay odaklı davranışlar geliştirmesine yol açabilir. Bu tür dışsal yönelimli bir yaşam tarzı, bireyin geleceğe dair hedeflerini de yüzeysel, yönsüz ya da dışsal beklentilere dayalı şekilde yapılandırmasına neden olabilir.

Kernis ve Goldman'ın (2006) otantikliğin çok boyutlu doğasına ilişkin modeli, bu bulgularla paralellik göstermektedir. Bu modele göre, otantik bireyler yüksek benlik farkındalığına sahiptir, içsel deneyimlerini çarpıtmadan tanıyıp kabul eder ve davranışlarında tutarlılık gösterirler. Bu özellikler bireyin öz düzenleme becerilerini destekleyerek yaşam hedeflerinde daha net, sürdürülebilir ve içsel olarak onaylanmış yönelimler geliştirmesine katkı sağlar. Öz Belirleme Kuramı (Deci & Ryan, 2000) da bu durumu desteklemektedir; bireyin kendi değerleriyle uyumlu hedefler belirlemesi, psikolojik ihtiyaçların (özerklik, yeterlilik, ilişkisellik) doyumu açısından temel bir koşuldur. Bu bağlamda, otantik bireylerin hedefleri yalnızca ulaşılması gereken performans ölçütleri değil, aynı zamanda yaşamda anlam, yön ve doyum sağlayan kişisel projelerdir.

Buna ek olarak, Türkiye gibi kolektivist kültürlerde otantiklik gelişimi Batı'daki bireycilik odaklı yapının aksine, ilişkisellik ve sosyal bağlılık temelinde şekillenmektedir (Kağıtçıbaşı, 2007). Bu nedenle, otantik yaşam yalnızca bireyin iç sesine kulak vermesiyle değil, aynı zamanda sosyal çevresiyle kurduğu ilişkilerde benliğini koruyabilmesiyle de ilişkilidir. Ergenin hem kendi değerleri doğrultusunda yaşam yönü belirlemesi hem de sosyal ilişkilerini sürdürmesi, bu kültürel bağlamda otantikliğin daha bütüncül bir biçimde gelişmesini gerektirir. Dolayısıyla, bu çalışmanın bulguları, psiko-eğitsel müdahalelerde ergenin otantik benliğini tanıması, sosyal beklentiler karşısında benliğini koruyabilmesi ve içsel olarak anlamlı hedefler geliştirmesi yönünde destekleyici yapıların oluşturulmasının önemini vurgulamaktadır.

İkinci olarak, otantiklik ile ebeveyn özerklik desteği arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve iki değişken arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda, “Ergenlerin otantiklik düzeyleri ile ebeveyn özerklik desteği arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezinin desteklendiği görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, bireyin kendisini olduğu gibi ifade edebilmesi ve benlik gelişimini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesi için, aile ortamında özerklik destekleyici bir tutumla karşılaşmasının önemini vurgulamaktadır. Öz Belirleme Kuramı (Deci & Ryan, 2000), bireyin psikolojik gelişimi için özerklik, yeterlilik ve ilişkilene olmak üzere üç temel ihtiyacın karşılanması gerektiğini öne sürer. Bu bağlamda, özellikle ergenlik döneminde bireyin karar alma süreçlerine katılmasına imkân tanıyan, duygu ve düşüncelerine saygı gösteren ebeveyn tutumlarının, bireyin kendilik farkındalığını geliştirmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Soenens ve Vansteenkiste’in (2005) özerklik destekleyici ebeveynlik modeli ile uyumlu olarak, bu çalışmada da ebeveyn özerklik desteğinin bireyin otantiklik düzeyiyle doğrudan ilişkili olduğu gösterilmiştir. Bu model, ebeveynin çocuğa seçim hakkı tanınması, neden-sonuç ilişkilerini açıklayarak yönlendirmesi ve duygusal kabul göstermesini özerklik desteği olarak tanımlar. Bu yaklaşım, yalnızca bireyin dışsal davranışları üzerinde değil, aynı zamanda içsel deneyimlerini tanımlama ve bu deneyimlere sahip çıkma becerisi üzerinde de belirleyici bir etki yaratmaktadır.

Bu bulgu otantikliğin yalnızca bireysel bir özellik değil, aynı zamanda sosyal bağlam içinde inşa edilen bir yapı olduğunu öne süren yaklaşımlar açısından da ele alınabilir. (Roberts, 2014; Harter, 2002). Yani birey, kendilik algısını yapılandırırken, yalnızca içsel süreçlere değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerde aldığı geri bildirimlere de bağlı olarak bu gelişimi sürdürmektedir.

Türkiye gibi ilişkisel yönelimi yüksek kolektivist toplumlarda, bireyselleşmenin aile ilişkilerini tehdit etmeden gerçekleşmesi kritik bir konudur (Kağıtçıbaşı, 2007). Bu bağlamda, özerklik desteği sunan ebeveynlerin, çocuğun ailesine bağlı kalırken aynı zamanda kendi değerlerini ve seçimlerini geliştirmesine olanak tanıdığı görülmektedir. Bu tür bir destek, bireyin sahte benlik geliştirmeden, sosyal onay ihtiyacına fazlaca bağlı kalmadan, içsel bütünlüğünü koruyarak bir benlik geliştirmesini mümkün kılar. Bu açıdan bakıldığında, ebeveyn özerklik desteği

yalnızca bireyin bağımsızlığını değil, aynı zamanda psikolojik bütünlüğünü ve içsel uyumunu da destekleyen çok boyutlu bir işleve sahiptir.

Üçüncü olarak, ebeveyn özerklik desteği ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki analiz edilmiş ve iki değişken arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu doğrultusunda, “Ebeveyn özerklik desteği ile gelecek beklentileri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi desteklenmiştir. Ebeveynlerin, çocuklarının düşünce ve duygularını kabul eden, seçim yapma fırsatları sunan ve yönlendirici değil rehberlik edici bir tutum sergilediği aile ortamları, bireyin geleceğe yönelik hedeflerini daha net, içselleştirilmiş ve ulaşılabilir şekilde yapılandırmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum, özellikle gelişimsel açıdan gelecek beklentilerinin yapılandığı ergenlik döneminde, bireyin yalnızca dışsal başarıya değil, anlamlı bir yaşam kurgusuna da yönelmesini kolaylaştırmaktadır.

Gelecek beklentilerinin, bireyin yaşamını anlamlandırma, öz düzenleme ve motivasyonel süreklilik gibi psikolojik işlevler taşıdığı göz önüne alındığında (Nurmi, 1991; Snyder, 2002), özerklik destekleyici bir aile ortamı bu yapının sağlam temeller üzerine inşa edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu tür destek, yalnızca hedeflerin belirlenmesini değil; bu hedeflere ulaşmak için gerekli olan çabanın, içsel motivasyonun ve psikolojik dayanıklılığın da gelişimini teşvik eder.

Öz Belirleme Kuramı’nın (Deci & Ryan, 2000) öne sürdüğü şekilde, özerklik desteği bireyin içsel motivasyonunu artırarak uzun vadeli hedeflerle özdeşleşmesini sağlar. Bu tür bir destek ortamı, bireyin “ne yapmalıyım?” sorusundan “ne yapmak istiyorum?” sorusuna geçiş yapabilmesini sağlar.

Nitekim, literatürde de destekleyici aile ortamlarının ergenlerin umut düzeyini, öz yeterlik algısını ve yaşam doyumunu artırdığı, bunun da olumlu gelecek beklentileriyle yakından ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Snyder, 2002; Yeager & Bundick, 2009). Bu ilişki, bireyin hem bugünü yapılandırma hem de geleceği planlama süreçlerinde içsel bir tutarlılık ve psikolojik dayanıklılık geliştirmesine katkı sunmaktadır. Dolayısıyla, özerklik destekleyici ebeveynlik yalnızca bireyin özgürlük alanını genişletmez; aynı zamanda geleceğe dair anlam üretme sürecini de destekler.

Bu bulgular, ebeveyn özerklik desteğinin sadece bireyin bireysel başarı ya da akademik kariyerine ilişkin hedeflerini değil, aynı zamanda toplumsal, ilişkisel ve manevi yönelimlerini de etkilediğini göstermektedir. Ergenin bu alanlarda geliştirdiği

beklentilerin içtenlikle benimsenmiş olması, bireyin sadece “başarılı bir birey” değil, aynı zamanda “anamlı bir yaşam sürdüren bir insan” olma yönelimini de desteklemektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin yalnızca akademik performansa odaklanan değil; çocuklarının değer sistemini tanımasına, ilişkisel rollerini yapılandırmasına ve yaşam amacını sorgulamasına alan tanıyan bir tutum sergilemeleri, psikososyal gelişimi destekleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Türkiye gibi kolektivist toplumlarda bu destek, bireysel yönelim ile ilişkisel sorumluluk dengesinin kurulmasını kolaylaştırmaktadır. Bu da bireyin toplumsal bağlamdan kopmadan kendi yaşam yolunu çizmesini sağlayan bir gelişimsel esneklik yaratmaktadır.

Son olarak, araştırmada ebeveyn özerklik desteğinin, ergenlerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri düzeyleri arasındaki ilişkide düzenleyici rolü incelenmiş; ancak istatistiksel olarak anlamlı bir düzenleyici etkiye ulaşamamıştır. Bu bulgu doğrultusunda, “Ebeveyn özerklik desteği, ergenlerin otantiklik düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkide düzenleyici etkiye sahiptir.” hipotezi desteklenmemiştir. Hipotezin istatistiksel olarak doğrulanmaması, her ne kadar beklenen kuramsal yönelimle örtüşmeyen bir durum olarak görülse de çeşitli gelişimsel, bağlamsal ve metodolojik açılardan anlamlı biçimde yorumlanabilir.

Otantiklik düzeyi yüksek olan bireyler, içsel değerleri, inançları ve arzuları doğrultusunda yaşama eğilimindedir (Kernis & Goldman, 2006). Bu bireyler, çevresel beklentiler ya da toplumsal normlara körü körüne uyum sağlamak yerine, kendi benlik algılarını esas alarak karar verirler. Bu durum, bireyin benlik tutarlılığını ve öz-yeterlik algısını güçlendirir. Öz-yeterlik düzeyinin artması, bireyin kendi yaşamı üzerindeki kontrol algısını artırır (Bandura, 1997). Kontrol algısı yüksek bireyler, hedef belirlemede daha aktif ve planlı davranma eğilimindedir. Bu süreçte, bireyin gelecek zaman perspektifi genişler; yani birey yalnızca şu anı değil, uzun vadeli sonuçları da dikkate alarak kararlar vermeye başlar (Nurmi, 1991). Bu bağlamda, otantik bireyler daha net, anlamlı ve ulaşılabilir hedefler belirler; bu da gelecek beklentilerinin düzeyini ve niteliğini artırır.

Ancak bu ilişkiler, bireyin içinde bulunduğu çevresel koşullardan bağımsız değildir. Özellikle ergenlik döneminde ebeveynlerin sunduğu özerklik desteği, bu sürecin ne ölçüde olumlu işleyeceğini belirleyebilecek önemli bir faktördür. Ebeveyn

özerklik desteği, bireyin içsel yönelimlerini hayata geçirebilmesi için güvenli bir psikolojik alan sağlar. Ebeveynin çocuğun düşüncelerini dikkate alan, seçim hakkı tanıyan ve hata yapmasına alan bırakan tutumu, çocuğun hem öz-yeterliğini hem de benlik değerini artırır (Soenens & Vansteenkiste, 2005). Bu bağlamda, otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönü, ebeveyn özerklik desteğiyle şekillenebilir. Başka bir deyişle, yüksek düzeyde ebeveyn özerklik desteği, otantikliğin gelecek beklentileri üzerindeki olumlu etkisini güçlendirirken; düşük düzeyde destek, bu ilişkinin zayıflamasına ya da sekteye uğramasına neden olabilir. Dolayısıyla, ebeveyn özerklik desteği bu iki değişken arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol üstlenmekte; bireyin içsel eğilimlerini dışsal yaşam planlarına dönüştürebilme kapasitesini belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkide ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici etkisinin anlamlı çıkmaması çeşitli nedensel dinamiklerle açıklanabilir. Bu dinamikler hem gelişimsel süreçlerle hem de bağlamsal ve ölçümsel faktörlerle ilişkilidir.

İlk olarak, elde edilen sonuçlar otantiklik ile gelecek beklentileri arasında doğrudan güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, iki değişken arasındaki ilişki zaten belirgin düzeyde yüksek olduğunda, üçüncü bir değişkenin bu ilişki üzerindeki düzenleyici etkisinin istatistiksel olarak anlamlı çıkmasını güçleştirebilir. Başka bir ifadeyle, otantiklik düzeyinin bireyin gelecek vizyonunu belirlemedeki etkisi, ebeveyn özerklik desteğinden bağımsız biçimde güçlü olabilir ve bu durumda düzenleyici etkisi zayıf ya da etkisiz kalabilir. Bu bulgu, otantikliğin bireyde kendi başına yönlendirici bir içsel yapı olduğunu ve gelişimsel olarak özellikle ileri ergenlik döneminde daha özerk şekilde işleyebileceğini düşündürmektedir.

İkinci olarak, ergenlik dönemi bireyin psikososyal olarak özerkleşmeye çalıştığı, kimlik oluşumunun merkezde olduğu kritik bir gelişimsel aşamadır (Erikson, 1968). Bu dönemde birey, aileden bağımsızlaşma eğilimindedir ve sosyal onay kaynağı olarak daha çok akran gruplarına, öğretmen figürlerine ve dijital ortamlardaki rol modellere yönelme eğilimi gösterir (Santrock, 2021). Otantik bir yapıya sahip olan birey, kendi değer ve inanç sistemini öncelikli referans noktası olarak gördüğü için, ebeveynin sağladığı özerklik desteğini temel bir yönlendirici olarak algılamayabilir. Bu bağlamda, birey içsel motivasyonla kendi yaşamını yapılandırma eğilimindeyse,

dışsal destek unsurları (örneğin ebeveyn özerklik desteği) otantiklikten kaynaklanan etkiyi anlamlı düzeyde şekillendirmeyebilir (Deci & Ryan, 2000). Bu durum, otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin, özellikle gelişimsel açıdan bireyin artan bireyselleşmesiyle açıklanabilecek şekilde, özerklik desteğinden görece bağımsız işleyebileceğini göstermektedir.

Bununla birlikte, örneklemdaki yaş aralığının geniş olması (12–18 yaş) düzenleyici etkisini maskeleyebilir. Ergenliğin farklı evrelerinde ebeveyn özerklik desteğinin etkisi değişkenlik gösterebilir. Örneğin erken ergenlik döneminde bireyler, karar alma süreçlerinde daha çok ebeveyn rehberliğine ihtiyaç duyarken; ileri ergenlikte bireysel benlik gelişimi daha ön planda olabilir. Bu durumda, bazı yaş gruplarında ebeveyn özerklik desteği düzenleyici bir rol oynayabilirken, diğer gruplarda bu etki gözlenmeyebilir.

Buna ek olarak, ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici etkisinin ortaya çıkmamasında, bu değişkenin öz-bildirim yoluyla ölçülmesinin de belirleyici bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Öz-bildirim formları, bireyin algılarına dayandığı için gerçek ebeveyn davranışlarını değil, yalnızca bireyin bu davranışları nasıl yorumladığını yansıtır (Podsakoff et al., 2003). Özellikle ergenlik döneminde bireylerin ebeveynlerine yönelik algıları, duygu durumlarına ve aile içi etkileşimlerin geçici niteliğine bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Bu durum, ebeveyn özerklik desteği ölçümünde hata varyansını artırarak değişkenin moderatör rolünü istatistiksel olarak zayıflatabilir. Ayrıca, bireyler içsel yönelimleri baskınsa, dışsal destekleri küçümseme veya fark etmeme eğiliminde olabilirler; bu da öz-bildirim ölçümünü yanıltıcı hale getirebilir (Ryan & Deci, 2000).

Oldukça önemli bir diğer açıklama ise kültürel ve sosyolojik bağlamla ilgilidir. Türkiye gibi kolektivist yapının hâkim olduğu toplumlarda, aile sadece bir destek sistemi değil, aynı zamanda bireyin değerler sistemini şekillendiren birincil sosyal kurumdur. Bu bağlamda, özerklik destekleyici olduğu varsayılan ebeveyn tutumları, çoğu zaman Batı merkezli bireysel özerklik anlayışına tam olarak karşılık gelmez (Kağıtçıbaşı, 2007). Kolektivist kültürlerde özerklik, bireysellikten ziyade sosyal sorumluluk, toplumsal normlara uyum ve aileye bağlılıkla iç içe geçmiş biçimde gelişir. Ebeveynin sunduğu özerklik desteği, çoğu zaman çocuğun kendi kararlarını vermesini değil, toplumsal kabul görececek tercihlere yönelmesini teşvik eder. Böylece

“özgürlük” dilsel düzeyde sunulsa da davranışsal düzeyde yönlendirici ve sınırlayıcı olabilir.

Bu duruma paralel olarak, Türkiye’de hâlâ etkisini sürdüren ataerkil aile yapısı içinde çocuklar, özellikle de ergenlik dönemindeki bireyler kendi kararlarını almakta çoğu zaman dolaylı veya doğrudan engellemelerle karşılaşabilir. Otantik eğilimleri yüksek bir birey, ebeveynin özerklik desteğini yüzeysel ya da içsel benlikle uyuşmayan biçimde deneyimlediğinde, bu desteği “yeterli” ya da “gerçek” olarak algılamayabilir. Bu da özerklik desteğinin etki gücünü zayıflatır. Chirkov ve arkadaşlarının (2003) kültürler arası çalışmalarında da vurguladığı gibi, bireysel özerkliği teşvik etmeyen toplumsal bağlamlarda dışsal destekleyicilerin içsel motivasyon üzerindeki etkisi anlamlı biçimde azalabilir.

Bununla birlikte, Türkiye gibi hızlı bir modernleşme süreci yaşayan toplumlarda kuşaklar arasında ciddi bir değer farklılaşması gözlenmektedir. Genç kuşaklar bireysel tercihleri, dijital kimlikleri ve geleceğe dair vizyonları ile daha birey-merkezli bir yapı sergilerken; ebeveyn kuşağı, geleneksel normlara daha bağlı bir yapı göstermektedir. Bu kuşak farkı, ebeveynin sunduğu özerklik desteğinin ergen tarafından “anlaşılma biçimini” ve “etkiselliğini” doğrudan etkileyebilir. Ebeveyn, destek verdiğini düşünse bile ergen bu desteği gerçek bir özerklik alanı olarak deneyimlemeyebilir. Burada yalnızca desteğin varlığı değil, nasıl algılandığı, nasıl sunulduğu ve neye hizmet ettiği belirleyici hâle gelir (Soenens & Vansteenkiste, 2005).

Bu dönüşüm aynı zamanda, Zygmunt Bauman’ın (2000) kavramsallaştırdığı “akışkan modernlik” çerçevesinde de değerlendirilebilir. Bauman’a göre günümüz toplumları sabit kimliklerden ve yapılandırılmış aidiyetlerden uzaklaşmakta; bireyler, sürekli değişen sosyal bağlamlara göre kimliklerini yeniden üretmek zorunda kalmaktadır. Bu ortamda bireyler, aile gibi geleneksel yapılardan değil, çoğu zaman medya, akran çevresi ve dijital kültür aracılığıyla yön bulmaya çalışır. Dolayısıyla ebeveyn özerklik desteği, geçmişteki işlevini yitirerek yalnızca marjinal bir etki üretir.

Benzer biçimde, Ulrich Beck’in (1992) “bireyselleşmiş toplum” yaklaşımı da bu süreci açıklar. Beck’e göre modern toplumlarda bireyler giderek daha çok kendi kararlarından sorumlu hale gelmekte, toplumsal normların belirleyiciliği azalmakta ve bireyler “öz yaşam projeleri” inşa etmektedir. Bu bağlamda birey, kararlarını giderek daha fazla kendi içsel kaynaklarına dayandırmakta, dışsal yönlendirmeleri ikinci plana

itmektedir. Bu durum, özellikle otantik bireylerde daha belirgin hale gelir; çünkü bu bireyler içsel tutarlılıkları doğrultusunda hareket ettikleri için, ebeveyn desteğini yalnızca şeklen var olan ama içeriği anlamlı olmayan bir unsur olarak deneyimleyebilir.

Ayrıca, sosyoekonomik yapı da bu ilişkide kritik bir değişkendir. Alt sosyoekonomik düzeydeki ailelerde ebeveynler, çocuğun geleceğiyle ilgili daha çok “güvence” ve “istikrar” odaklı düşünürken, bu çocukların kendi içsel hedeflerine yönelmesi teşvik edilmez; daha çok “makul” ve “toplumsal onaylı” tercihlere yönelmeleri beklenir. Bu durum, bireyin otantiklik eğilimleriyle ebeveyn beklentileri arasında gerilim yaratabilir ve ebeveynin destekleyici tutumu etkisizleşebilir. Eğitim sistemi de bu yapıyı pekiştirici rol oynar. Standardize edilmiş sınav odaklı sistemler, bireyin öz-yönelimli hedefler kurmasını ve bunları sürdürmesini zorlaştırarak, aile desteğini de işlevsiz hale getirebilir. Böyle bir ortamda ebeveynin sunduğu özerklik desteği, bireyin otantik benliğini gerçekleştirme için değil, sistemin taleplerine daha iyi uyum sağlaması için bir araç olarak işlev görebilir.

Sonuç olarak, Türkiye gibi kolektivist, modernleşme-gerilimli ve sınıfsal eşitsizliklerin belirgin olduğu toplumlarda, ebeveyn özerklik desteği yalnızca birey-merkezli bir değişken olarak değil, aynı zamanda kültürel olarak şekillenmiş, sosyoekonomik bağlamla iç içe geçmiş, kuşaklararası değer aktarımından etkilenmiş bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Bu çok katmanlı yapı dikkate alındığında, ebeveyn özerklik desteğinin düzenleyici rol göstermemesi yalnızca bir eksiklik değil, bağlamın karmaşıklığını yansıtan anlamlı bir bulgu olarak da ele alınabilir.

Demografik değişkenler özelinde yapılan analizlerde; cinsiyet, okul türü, gelir düzeyi, kardeş sayısı ve ebeveyn eğitim durumu gibi faktörlerin ergenlerin gelecek beklentileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Bu bulgu, bireysel farkındalık, psikolojik ihtiyaç doyumu ve içsel motivasyon gibi öznel değişkenlerin, sosyo-demografik göstergelere kıyasla geleceğe yönelik yönelimlerde daha etkili belirleyiciler olabileceğini düşündürmektedir.

Cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık saptanmamış olması, gelecek beklentilerinin yalnızca toplumsal cinsiyet rollerine değil, daha çok bireysel psikolojik süreçlere bağlı olarak şekillendiğini düşündürmektedir. Bu durum, bireylerin

cinsiyetlerinden bağımsız olarak benzer yaşam hedefleri kurduklarına ve geleceğe dair benzer sorumluluklar geliştirdiklerine işaret edebilir (Seginer, 2009).

Bununla birlikte, yaş değişkeni bağlamında özellikle 17–18 yaş grubunun “sağlık ve yaşam” boyutunda anlamlı şekilde daha yüksek puan alması, gelişimsel farkındalıkların yaşla birlikte arttığını göstermektedir. Bu bulgu, bireyin bilişsel gelişimiyle birlikte geleceğe dair algısının da daha gerçekçi, somut ve uzun vadeli bir yapı kazandığını ortaya koymaktadır. Piaget’nin (1972) bilişsel gelişim kuramına göre, soyut işlemler evresine geçişle birlikte bireyler, geleceği zihinsel olarak temsil etme ve alternatif senaryolar üretme kapasitesi kazanırlar. Bu bağlamda 17–18 yaş grubunun sağlık ve yaşam gibi yaşam kalitesine yönelik boyutlara daha fazla önem atfetmesi hem fiziksel varlıklarını hem de yaşam standartlarını korumaya dönük bilinçli bir yönelimi yansıtır olabilir. Aynı zamanda bu durum, Arnett’in (2000) “gelişen yetişkinlik” kavramıyla da örtüşmektedir; birey bu dönemde yaşamına dair kim olduğunu ve ne yapmak istediğini sorgularken, sağlık ve yaşam alanlarına yönelik sorumluluk bilinci geliştirmeye başlar.

Araştırma bulgularına göre, ergenlerin gelecek beklentileri toplam puanları ile iş ve eğitim, evlilik ve aile, sağlık ve yaşam alt boyutlarında okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum, bireylerin geleceğe dair yönelimlerinin yalnızca okula değil, daha çok bireysel psikolojik süreçlere, içsel motivasyona ve temel ihtiyaç doyumuyla bağlı olduğunu göstermektedir (Deci & Ryan, 2000). Ancak din ve toplum alt boyutunda devlet okulu öğrencilerinin özel okul öğrencilerine kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puan alması dikkat çekicidir. Bu fark, devlet okullarında geleneksel değerlere daha fazla maruz kalınması, dini ve toplumsal normların daha görünür olması gibi bağlamsal etmenlerle açıklanabilir. Özel okullarda ise daha seküler, bireyci ve başarı odaklı değer sistemlerinin öne çıkması, bu tür beklentileri görece zayıflatabilir. Bu durum, Bourdieu’nün (1977) kültürel sermaye kavramıyla da ilişkilendirilebilir; çünkü bireyin ailesinden ve sosyal çevresinden aktardığı değerler, gelecek kurgusunu şekillendirebilir. Sonuç olarak, okul türü genel gelecek beklentileri üzerinde sınırlı bir etkiye sahipken, din ve topluma ilişkin beklentilerde anlamlı farklılıklar yaratabilmekte; bu da eğitsel ortamların sadece akademik değil, aynı zamanda kültürel değer aktarımı açısından da önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Annesi çalışan bireylerin gelecek beklenti puanlarının, annesi çalışmayan bireylere göre daha düşük çıkması ise önemli bir bulgudur. Bu durum, ilk bakışta toplumsal cinsiyet rolleri veya bakım verenin evdeki mevcudiyeti ile ilişkili olabilir. Özellikle küçük yaşlardan itibaren annesi çalışan bireylerin, aile içi ilgiyi daha az deneyimlediklerini düşünmeleri, gelecek algıları üzerinde güven eksikliği yaratabilir. Literatürde, ebeveynin duygusal mevcudiyetinin çocukların geleceğe yönelik umut düzeyleri ve öz yeterlik algıları üzerinde etkili olduğu vurgulanmaktadır (Grolnick & Ryan, 1989). Bununla birlikte, annenin çalışmasının çocuk için bir rol modeli oluşturabileceği, özellikle kız çocuklarda kariyer motivasyonunu artırabileceği yönünde çalışmalar da mevcuttur (Eccles & Wigfield, 2002). Bu nedenle annenin çalışmasının gelecek beklentileri üzerindeki etkisi, sadece bakım verme ekseninde değil, çocuğun çalışma hayatına dair değerleri nasıl içselleştirdiği açısından da çok boyutlu ele alınmalıdır.

Gelir düzeyine göre yapılan analizlerde, ergenlerin genel gelecek beklentileri ve çoğu alt boyutta anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak iş ve eğitim boyutunda yüksek gelir grubundaki bireylerin daha yüksek puan alması, maddi olanakların bu alandaki beklentileri artırabileceğini düşündürmektedir. Bourdieu'nün (1977) kültürel ve ekonomik sermaye kavramına göre, yüksek gelir düzeyindeki bireyler yalnızca daha fazla kaynağa değil, bu kaynakları değerlendirme becerisine de sahiptir. Bu bağlamda, gelir düzeyi özellikle akademik ve mesleki hedefler gibi somut planlamalarda belirleyici bir rol oynayabilir.

Kiminle yaşandığı değişkenine göre yapılan analizde, ergenlerin genel gelecek beklentileri puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Özellikle büyükanne/büyükbaba ile yaşayan bireylerin hem genel puanlarının hem de iş ve eğitim alt boyutundaki puanlarının, ebeveynleriyle veya ebeveyn ve kardeşleriyle yaşayan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, ebeveynle birlikte yaşamının bireyin gelecek hedeflerini yapılandırma sürecinde önemli bir destekleyici rol oynadığını göstermektedir. Öz Belirleme Kuramı'na göre (Deci & Ryan, 2000), bireyin anlamlı hedefler geliştirebilmesi için temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması gereklidir; ebeveynin sunduğu duygusal yakınlık ve yönlendirme de bu sürece katkı sağlayabilir. Buna karşın, büyükanne veya büyükbaba ile yaşamak, nesiller arası farklar, iletişim biçimleri veya sınırlı rehberlik olanakları nedeniyle bu ihtiyaçların karşılanmasını zorlaştırabilir. Sonuç olarak, bireyin birlikte

yaşadığı kişiler, özellikle eğitim ve kariyer hedefleri gibi gelecek beklentilerinin gelişmesinde önemli bir sosyal çerçeve sunmakta; ebeveyn mevcudiyeti bu süreçte belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Bununla birlikte, çekirdek ailede yaşayan bireylerin gelecek beklentilerinin, geniş ailede yaşayan bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, bireyin gelecek yönelimini yalnızca bireysel psikolojik yapılarla değil, içinde bulunduğu ailevi sistemle birlikte değerlendirmek gerektiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu bulgu, Kağıtçıbaşı'nın (2007) geliştirdiği “İlişkisel Özerklik” modeli ile tutarlılık göstermektedir. Bu modele göre birey, ailesiyle duygusal ve sosyal bağlarını sürdürerek özerklik geliştirebilir; yani bireyselleşme, aileden kopuşu değil, bağıllıkla birlikte karar alma becerisini içeren bir süreçtir.

Çekirdek aile ortamı, bu gelişimsel sürecin desteklenmesi açısından daha elverişli bir zemin sunabilir. Genellikle ebeveynler ve çocuklardan oluşan çekirdek aile yapılarında, iletişim daha doğrudan, etkileşim daha yoğun ve karar alma süreçleri daha demokratik olabilmektedir. Bu durum, bireyin hem duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesine hem de değerlerine uygun hedefler belirlemesine olanak tanıyabilir. Özellikle ergenlik döneminde bireyin kimlik gelişimi ve yaşam yönelimi üzerinde etkili olan bu aile yapısı, çocuğun özgün hedefler geliştirmesine, kendi tercihlerine güvenmesine ve uzun vadeli gelecek planları oluşturmaya zemin hazırlar. Nitekim Öz Belirleme Kuramı'na göre (Deci & Ryan, 2000), bireyin kendi hedeflerini yapılandırabilmesi için özerklik hissi kadar, bu özerkliği duygusal güven içinde deneyimlemesi de önemlidir. Çekirdek aile ortamı, bu güvenli alanı daha rahat sağlayabilir.

Öte yandan, geniş aile yapılarında çocuklar yalnızca ebeveynleriyle değil; büyükanne, büyükbaba, amca, hala gibi daha fazla sayıda yetişkinle aynı ortamı paylaşırlar. Bu durum, çocuk üzerinde dolaylı ya da doğrudan kontrol mekanizmalarının artmasına, geleneksel değer aktarımının yoğunlaşmasına ve bireysel özerklik alanının daralmasına neden olabilir. Özellikle toplumsal normlara bağlılığın daha fazla önemsendiği geniş aile yapılarında, bireyler kendi tercihlerini ifade etmekte daha temkinli olabilir ya da başkalarının onayını ön planda tutabilirler. Bu da otantiklikten uzaklaşma, dış etkiye duyarlılık gibi durumları artırarak bireyin gelecek beklentilerini şekillendirme kapasitesini sınırlayabilir. Geniş aile yapılarında

zaman zaman rollerin belirginleşmemesi, bireyin sorumluluk alma, sınır koyma ve bireysel hedef belirleme becerilerinde belirsizliklere yol açabilir (Kağıtçıbaşı, 2007). Böylece çocuk, ailesinin değerlerini ve beklentilerini merkez alan, fakat kendi içsel yönelimiyle tam örtüşmeyen hedeflere yönelme eğilimi gösterebilir.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde, aile yapısının bireyin gelişimsel yönelimi üzerindeki etkisinin yalnızca maddi kaynaklarla değil, aynı zamanda psikososyal iklim ve ilişkisel yapı ile şekillendiği anlaşılmaktadır. Çekirdek ailelerde birey daha fazla özerklik alanına ve karar alma deneyimine sahip olurken; geniş ailelerde bireyin yaşamına dair kararlar çoğu zaman başkalarının etkisiyle ya da onların adına alınabilir. Bu durum, özellikle ergenlik ve sonrası dönemlerde gelecek beklentilerinin bireysel tutarlılıkla yapılandırılmasını zorlaştırabilir. Dolayısıyla, elde edilen bu bulgu yalnızca aile tipi ile ilgili nicel bir farklılığı değil; aynı zamanda bu yapıların bireyin içsel gelişimini destekleme kapasitesine dair nitel bir ayrımı da ortaya koymaktadır.

Araştırma verilerinin pandemi sonrası dönemde toplanmış olması, elde edilen bulguların yorumlanmasında dikkatle göz önünde bulundurulmalıdır. COVID-19 pandemisinin bireylerin psikolojik iyi oluşu, belirsizlik toleransı ve gelecek algıları üzerindeki etkileri, özellikle ergenlik dönemi gibi gelişimsel olarak kırılgan bir evrede daha belirgin biçimde hissedilmiştir. Pandemi sonrası dönemde, bireylerin yaşamla ilgili temel inançlarında, kontrol algılarında ve gelecek planlarında daha temkinli, ihtiyatlı ve esnek bir yapı gözlenmiştir (Zhang et al., 2021; Ravens-Sieberer et al., 2021). Bu süreçte yaşanan ani değişimler ve süregelen belirsizlikler, genç bireylerin hem içsel yönelimlerini hem de dışsal hedef yapılarını yeniden değerlendirmelerine neden olmuştur. Bu bağlamda, otantiklik ve ebeveyn özerklik desteği gibi psikolojik kaynakların stres ve kriz durumlarında farklı biçimlerde etkili olabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda hem otantiklik düzeyi hem de ebeveyn özerklik desteği yüksek olsa bile, pandeminin getirdiği belirsizlik ortamı nedeniyle bireylerin gelecek planları daha ihtiyatlı ya da sınırlı kalmış olabilir. Öz Belirleme Kuramı (Deci & Ryan, 2000), bireyin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasının içsel motivasyonu desteklediğini savunsa da, kriz dönemlerinde bu ihtiyaçların algılanışı ve doyumu farklılaşabilir. Otantiklik gibi normatif olarak olumlu kabul edilen yapılar, yüksek stres koşullarında geri çekilebilir veya bastırılabilir (Kernis & Goldman, 2006).

Öte yandan, günümüz dijital çağında ergenlerin otantiklik deneyimi yalnızca aile ve yakın çevreyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda sosyal medya etkileşimleri, çevrim içi kimlik sunumları ve dijital platformlardaki onaylanma pratikleriyle de şekillenmektedir. Yapılan güncel araştırmalar, sosyal medya ortamlarının özellikle ergenlerin benlik kurguları üzerinde çift yönlü etkiler yaratabildiğini göstermektedir. Bir yandan birey, sosyal medya aracılığıyla içsel benliğini ifade etme alanı bulabilirken; diğer yandan sürekli gözlenme hissi, beğeni sayısı gibi metrikler aracılığıyla kendini dışsal onaya göre şekillendirme eğilimi gösterebilir (Michikyan et al., 2014; Huang, 2022). Bu durum, dış etkiyi kabullenme gibi otantikliğin alt boyutlarının dijital bağlamda nasıl değiştiğini sorgulamayı gerektirir.

Araştırmanın örtük varsayımlarından biri, bireyin gelecek beklentilerinin olumlu, net ve tutarlı bir yapıda olması gerektiğidir. Ancak bu varsayım her birey için evrensel bir gerçeklik taşımayabilir. Literatürde, bazı bireylerin belirsizlik içeren ya da esnekliğe dayalı yaşam planlarını tercih ettiği ve bu yapıların psikolojik işlevselliği destekleyebileceği belirtilmiştir (Savickas, 2005). Özellikle postmodern toplumlarda bireyler, geleceklerini doğrusal bir çizgi üzerinden değil; çoğul, değişken ve alternatif senaryolar üzerinden de yapılandırabilmektedirler (Côté & Levine, 2002). Bu durum, bireyin belirsizliğe tolerans gösterme kapasitesi ve esnek baş etme stratejileri ile ilişkilidir (Greco & Roger, 2003). Ayrıca, bazı bireylerin içinde bulundukları sosyal, ekonomik veya kültürel koşullar nedeniyle uzun vadeli hedefler koymak yerine, kısa vadeli yaşam senaryolarına yönelmeleri daha işlevsel olabilir. Bu tür durumlar gelişimsel açıdan bir eksiklik değil, bağlamsal bir uyum biçimi olarak da değerlendirilebilir (Park, 2010).

Bu araştırmanın çıkış noktası, ergenlik dönemine ilişkin gelişimsel gözlemler ile literatürdeki mevcut boşlukların bilimsel analizine dayanmaktadır. Öncelikle, ergenlik dönemi psikolojik gelişim açısından en kırılgan evrelerden biridir. Bu yaş grubu, kimlik arayışının, içsel çatışmaların ve dışsal yönlendirmelere açıklığın en yoğun yaşandığı dönemdir. Dolayısıyla ergenler, ruh sağlığı açısından da önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte, otantiklik ve gelecek beklentileri gibi gelişimsel olarak kritik kavramların ergenlik dönemi özelinde yeterince incelenmediği; özellikle bu iki yapının etkileşimini ele alan araştırmaların hem ulusal hem uluslararası alanyazında oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, konuyu bilimsel açıdan özgün ve katkı potansiyeli yüksek bir alana dönüştürmüştür.

Bununla birlikte, otantiklik ile öz-belirleme, yaşam anlamı ve öz-yönelim gibi yapılar arasında güçlü ilişkiler kuran araştırmalar (Kernis & Goldman, 2006; Harter, 2002); ve ebeveyn özerklik desteği ile gelecek zaman perspektifi, geleceğe yönelik başa çıkma ve içsel motivasyon gibi yapılar arasındaki bağlantıları inceleyen çalışmalar (Sheldon & Elliot, 1999; Miao et al., 2022; Zeng et al., 2022; Song et al., 2024) bu konuda dolaylı bir teorik temel sunmaktadır. Bu kuramsal çerçeveyi destekleyen güncel çalışmalar, ebeveyn özerklik desteğinin otantiklik ve gelecek yönelimi üzerindeki etkisini çeşitli boyutlarıyla ortaya koymaktadır.

Yu ve arkadaşlarının (2022) beş yıllık boylamsal çalışması, özerklik destekleyici ebeveynlik tarzlarının yalnızca akademik başarıyı değil, aynı zamanda otantik benlik gelişimi ve olumlu gelecek yönelimlerini de anlamlı biçimde desteklediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Zeng ve ark. (2022), ebeveyn özerklik desteğinin lise öğrencilerinde gelecek odaklı başa çıkma eğilimlerini artırdığını ve bu etkinin gelecek zaman perspektifi ile yaşamda anlam bulma aracılığıyla dolaylı biçimde gerçekleştiğini göstermiştir.

Song ve ark. (2024), ebeveyn özerklik desteği ile çevrim içi akademik katılım arasındaki ilişkiyi öz-düzenleme yoluyla açıklamış; bu desteğin bireylerin öğrenme süreçlerine daha etkin katılım göstermelerini sağladığını bulgulamıştır. Zhao ve ark. (2022) ise özerklik desteğinin zaman yönetimi ve özerk motivasyon düzeylerini artırarak akademik erteleme davranışlarını azalttığını göstermektedir. Bu bulgular, ebeveyn özerklik desteğinin bireyin planlı ve içsel değerlerle uyumlu hedef yapısı geliştirmesine katkı sunduğunu göstermektedir.

Kula ve Yılmaz'ın (2024) çalışmasında geliştirilen ölçme aracı, ebeveynlerin çocuklarının duygu ve düşüncelerine duyarlı, seçim hakkı tanıyan ve bireysel özerkliği destekleyen tutumlarının psikolojik işlevselliği olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Bu yönüyle, ebeveyn özerklik desteği yalnızca kısa vadeli gelişimsel kazanımlar değil, otantiklik ve anlamlı gelecek beklentileri oluşturma süreci açısından da kritik bir destek alanıdır.

Swerdlow ve Johnson (2023), ebeveyn özerklik desteği algısı yüksek olan bireylerin, ebeveynlerinden gelen kişilerarası duygu düzenleme tepkilerini daha etkili algıladıklarını belirtmiş; bu süreç bireyin duygusal deneyimlerini daha sağlıklı biçimde tanımlayıp düzenlemesini ve otantik benlik gelişimini kolaylaştırmaktadır.

Otantik bireyler, içsel ihtiyaç ve değerlerine dayalı olarak uzun vadeli ve anlamlı hedefler belirleme eğilimindedir (Sheldon & Elliot, 1999).

Son olarak, Miao, Gan ve Wang'ın (2022) çalışması, ebeveyn özerklik desteğinin gelecek odaklı başa çıkma üzerindeki etkisini gelecek zaman perspektifi ve yaşamda anlamın sıralı aracı rolüyle açıklamış; bu sürecin bireyin otantikliğini ve içsel motivasyonunu besleyerek geleceğe dair net ve tutarlı yönelimler geliştirmesine katkı sağladığını göstermiştir. Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ebeveyn özerklik desteği, otantiklik ve gelecek beklentileri arasında gelişimsel olarak köprü kuran önemli bir çevresel kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, Türkiye'de ergenlerin sosyokültürel bağlam içerisinde nasıl şekillendiğine dair güncel ve derinlemesine çalışmaların azlığı da bu araştırma fikrini güçlendirmiştir. Aile yapısındaki dönüşümler, eğitim sistemine dair belirsizlikler, toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik kaygılar gibi yapısal dinamiklerin ergenlerin geleceğe dair algılarını ve yönelimlerini nasıl etkilediğini anlamak hem klinik uygulamalar hem de psiko-eğitsel müdahaleler açısından önemlidir. Bunun yanı sıra, dijitalleşen dünyada popüler kültürün ve sosyal medya pratiklerinin bireyin otantik benlik algısı üzerindeki etkisi her geçen gün daha belirgin hâle gelmektedir. Bu değişim, ergenlerin kendi değerlerinden uzaklaşarak dışsal onaylara yönelme riskini artırmakta ve bireysel yönelimlerini derinden şekillendirmektedir. Tüm bu nedenlerle, bu çalışmayı yapma motivasyonum; ergenlerin içsel benlikleriyle daha tutarlı, anlamlı ve esnek bir gelecek vizyonu geliştirmelerine katkı sağlayacak bilimsel bir çerçeve sunma isteğimden kaynaklanmaktadır.

Klinik psikoloji alanı açısından bu araştırma, bireyin içsel benliğiyle kurduğu ilişkinin psikolojik işlevsellik üzerindeki etkisini çok boyutlu bir biçimde ele alması bakımından önemli bir katkı sunmaktadır. Otantiklik, bireyin duygu, düşünce ve değerleriyle tutarlı bir yaşam sürmesi olarak tanımlansa da, bu yapının ergenlik gibi gelişimsel olarak dinamik ve kırılgan bir dönemde nasıl şekillendiği klinik uygulamalar açısından yeterince aydınlatılmış değildir. Ergenlerin kimlik gelişimi, karar verme mekanizmaları ve yaşam amaçlarına yönelik farkındalık düzeyleri, ruh sağlığı açısından doğrudan etkileyici faktörlerdir. Bu bağlamda otantiklik düzeyinin, bireyin depresyon, kaygı, özsaygı sorunları gibi psikopatolojik belirtilerle başa çıkma kapasitesini etkileyebileceği düşünülmektedir (Horney, 1951; Wood et al., 2008).

Dolayısıyla, otantik yaşamdan sapmaların nasıl başladığını ve hangi bağlamsal koşullarda sürdüğünü anlamak, önleyici psikolojik müdahalelerin temelini oluşturabilir.

Öte yandan, çalışmada ele alınan ebeveyn özerklik desteği kavramı da klinik psikoloji açısından dikkat çekicidir. Özellikle aile merkezli yaklaşımlarda, çocuğun bireyselleşmesini destekleyen ebeveyn tutumlarının, bireyin öz-farkındalığı, öz-düzenleme becerileri ve içsel motivasyonu üzerindeki etkilerini anlamak, hem bireysel terapi hem de aile terapisi uygulamalarına yön verebilir. Bu bağlamda, sadece bireyin bireysel özelliklerine değil; aynı zamanda yetiştiği ilişkisel ortama ve bağlamsal koşullara duyarlılık gösteren bir anlayış geliştirmek, çağdaş klinik yaklaşımlar açısından vazgeçilmezdir. Dolayısıyla bu araştırma, otantiklik ve özerklik desteği gibi iki temel yapının gelişimsel ve bağlamsal etkileşimlerini inceleyerek, psikolojik danışma süreçlerine hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde katkı sağlamaktadır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, incelenen değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğunu göstermektedir. Otantiklik düzeyinin artmasıyla birlikte, bireylerin gelecek beklentilerinde de artış gözlemlenmiştir. Bu sonuç, bireylerin kendilerini daha iyi tanıdıklarında ve içsel değerleriyle daha uyumlu bir yaşam sürdürdüklerinde, geleceğe dair daha net ve yapılandırılmış hedefler belirleyebileceklerini düşündürmektedir. Benzer şekilde, ebeveyn özerklik desteği ile hem otantiklik hem de gelecek beklentileri arasında anlamlı ilişkiler bulunması, aile ortamının genç bireyin benlik gelişimi ve yönelimi üzerinde etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

Buna karşın, ebeveyn özerklik desteğinin otantiklik ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkide anlamlı bir düzenleyici etkiye sahip olmaması, dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, kültürel faktörler, gelişimsel farklılıklar veya ölçüm sınırlılıkları gibi etmenlerle açıklanabilir. Türkiye gibi kolektivist kültürlerde özerklik desteği her zaman bireysel bağımsızlığı doğrudan teşvik eden bir yapı olarak algılanmayabilir. Bu sonuç, ileride yapılacak çalışmalarda daha farklı yöntemlerin ve bağlamsal etkenlerin dikkate alınmasının faydalı olabileceğini göstermektedir.

Genel olarak bu bulgular, ergenlerin gelişim süreçlerinde hem içsel hem de çevresel faktörlerin birlikte ele alınmasının önemli olduğunu düşündürmektedir. Bu yapıların daha yakından incelenmesi, klinik psikoloji, okul rehberliği ve aile

danışmanlığı gibi uygulama alanlarında daha kapsayıcı ve duyarlı yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma; ergenlerin gelişimsel sürecinde otantiklik, ebeveyn özerklik desteği ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkileri ele alarak hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde katkı sunmayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, psikolojik danışma, okul rehberliği ve aile çalışmaları gibi alanlarda daha bütüncül ve duyarlı müdahale programlarının geliştirilmesine temel oluşturabilecek niteliktedir.

5.1. Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu araştırma, yöntemsel, bağlamsal ve örnekleme dayalı bazı sınırlılıklar içermektedir. Öncelikle, verilerin hem çevrim içi hem de yüz yüze yollarla toplanmış olması, yanıtların tutarlılığını etkileyebilecek bir değişken olarak değerlendirilebilir. Çevrim içi veri toplama sürecinde sosyal istenirlik etkisinin kontrolü zorlaşmakta; dikkat, motivasyon ve yönerge algısı gibi faktörler veri kalitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Tüm verilerin öz-bildirim formlarıyla toplanmış olması da önemli bir sınırlılıktır. Özellikle ergenlik gibi duygusal değişkenliğin yüksek olduğu bir dönemde, bireylerin yanıtları sosyal onay arayışı, benlik sunumu ya da bilişsel çarpıtmalarla şekillenmiş olabilir. Bu durum, özellikle ebeveyn özerklik desteği gibi dışsal yapıların yalnızca algıya dayalı olarak değerlendirilmesini sınırlayıcı kılar. Gelecek çalışmalarda ebeveyn, öğretmen ya da gözlem temelli veri kaynaklarının da kullanılması, değerlendirme güvenilirliğini artıracaktır.

Araştırmanın kesitsel bir desenle yürütülmüş olması, değişkenler arasındaki ilişkilerin nedensel yönüne ilişkin çıkarımlarda bulunmayı sınırlamaktadır. Otantiklik ile gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmış olmakla birlikte, bu ilişkinin hangi değişkeni etkilediği ya da zaman içindeki yönelimi hakkında kesin bir yorum yapmak mümkün değildir. Bu nedenle, benzer araştırmaların boylamsal desenle yürütülmesi önerilmektedir.

Kullanılan ölçeklerin Batı merkezli kuramlara dayanması da kültürel bağlam açısından bir sınırlılıktır. Otantiklik ve özerklik gibi kavramlar bireyci kültürlerde daha çok içsel tutarlılık ve bireysel ifade üzerinden tanımlanırken, Türkiye gibi kolektivist

toplumlarda bu yapılar daha çok ilişkisel normlar, aile bağlılığı ve sosyal uyum bağlamında anlam kazanabilir. Bu nedenle, kullanılan ölçme araçlarının Türkiye bağlamında kültürel geçerliklerinin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Örneklem özellikleri de çalışmanın sınırlılıkları arasındadır. Bazı yaş gruplarının (örneğin erken ve ileri ergenlik) dengesiz temsil edilmesi, gelişimsel farkların sağlıklı karşılaştırılmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca, örneklemin büyük ölçüde orta gelir grubundan ve çekirdek aile yapısından gelen bireylerden oluşması, elde edilen bulguların farklı sosyoekonomik ve ailevi bağlamlara genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Okul türü bakımından ise özel ve meslek liselerinden katılımın düşük olması, okul türüne ilişkin analizlerin temsiliyetini zayıflatmıştır.

Son olarak, araştırma örneklemini farklı illeri kapsamakla birlikte, verilerin önemli bir bölümü İstanbul ilinden toplanmıştır. Bu durum, elde edilen bulguların bölgesel temsiliyeti açısından dikkatle değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bölgesel sosyo-kültürel farklılıklar, otantiklik, ebeveyn tutumları ve gelecek beklentileri gibi değişkenleri doğrudan etkileyebileceğinden, bu durum bulguların Türkiye genelindeki ergen nüfusuna genellenebilirliğini azaltmaktadır. Gelecekte, farklı şehir ve bölgeleri kapsayan daha çeşitli örneklemlerle yürütülecek çalışmalar, kültürel bağlamın etkilerini daha sağlıklı biçimde ortaya koyabilir.

Bu araştırma, ergenlik dönemindeki bireylerin içsel dünyaları ile gelecek kurguları arasındaki bağlantıyı anlamaya yönelik çok katmanlı bir çerçeve sunmuştur. Otantiklik, ebeveyn özerklik desteği ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkilerin ampirik olarak incelenmesi; gelişimsel psikoloji, aile çalışmaları ve eğitim bilimleri açısından zengin bir veri zemini oluşturmuştur. Araştırma bulguları, bireyin yalnızca bireysel kaynaklarına değil; aynı zamanda ilişkisel ve bağlamsal etkilere duyarlı gelişimsel ihtiyaçlarına da ışık tutmaktadır. Öz Belirleme Kuramı'nın temel ilkeleri doğrultusunda bireyin özerklik, yeterlilik ve ilişkilene ihtiyaçlarının doyurulması, yalnızca psikolojik iyilik hâlini değil, aynı zamanda geleceğe ilişkin anlam üretimini de derinden etkileyebilmektedir. Ayrıca, kültürel bağlam, aile yapısı, dijital kimlik ve kriz dönemlerinin etkileri gibi değişkenlerin bu ilişkileri nasıl şekillendirdiği de kapsamlı biçimde değerlendirilmiş ve çok boyutlu gelişim anlayışına katkı sunulmuştur.

Araştırma bulguları, ergenlik döneminde otantik benlik gelişiminin, ebeveyn özerklik desteği ve gelecek beklentileriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, ergenlerle çalışan psikolojik danışmanlar ve okul rehber öğretmenlerinin, bireylerin içsel değerleriyle tutarlı bir yaşam tarzı geliştirmelerini destekleyen bireysel danışmanlık programları oluşturması önem taşımaktadır. Otantik yönelimi desteklemek amacıyla bireysel ve grup temelli çalışmalara farkındalık egzersizleri, değer belirleme etkinlikleri ve öz-anlatı temelli müdahale tekniklerinin entegre edilmesi önerilmektedir. Grup çalışmalarında ise karar verme becerileri, öz-farkındalık ve içsel motivasyon gibi psikolojik işlevlerin güçlendirilmesi, öğrencilerin anlamlı ve tutarlı yaşam hedefleri geliştirmelerini kolaylaştıracaktır.

Eğitim kurumlarında yürütülen psikoeğitim programları yalnızca akademik başarıya değil; aynı zamanda öğrencilerin kendi değerleriyle hedefleri arasındaki uyumu fark etmelerine olanak tanıyacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Özellikle okul temelli ruh sağlığı hizmetlerinin, psikolojik sağlamlık, kimlik gelişimi ve gelecek vizyonu gibi alanları destekleyecek biçimde zenginleştirilmesi gerekmektedir. Erken yaşlardan itibaren yürütülecek benlik farkındalığı çalışmaları, otantiklik gelişiminin daha sağlıklı temellere oturmasına katkı sağlayacaktır.

Aile danışmanlığı süreçlerinde ise, ebeveynlere çocuklarının bireysel tercihlerini desteklemenin, kararlarına saygı duymanın ve onlara duygusal özerklik tanımının psikolojik gelişime olan katkısı aktarılmalı; baskıcı olmayan, kabul edici ve rehberlik edici ebeveynlik modelleri teşvik edilmelidir. Bu süreç yalnızca psikolojik danışmanlarla sınırlı kalmamalı; sosyal hizmet uzmanları, okul yöneticileri, aile hekimleri ve toplum temelli ruh sağlığı çalışanlarının yer aldığı çok aktörlü bir destek sistemi içinde ele alınmalıdır (Bronfenbrenner, 1979). Bu tür bütüncül yaklaşımlar yalnızca bireysel gelişimi değil, bireyin dahil olduğu sosyal sistemlerin dönüşümünü de mümkün kılacaktır.

Gelecek araştırmalarda, otantiklik, ebeveyn özerklik desteği ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkilerin daha derinlemesine anlaşılması amacıyla aracı ve düzenleyici değişkenleri içeren yapısal eşitlik modelleri önerilmektedir. Umut, öz-yeterlik, öz-düzenleme ve hedef yönelimi gibi bireysel psikolojik değişkenlerin bu modellere dahil edilmesi, ilişkilerin açıklayıcı gücünü artıracaktır. Ayrıca, araştırmalar yalnızca nicel veri toplama teknikleriyle sınırlı kalmamalı; nitel ya da karma

yöntemlerle yürütülecek çalışmalar sayesinde ergenlerin içsel deneyimleri, benlik anlatıları ve gelecek algılarına dair daha derinlemesine ve bağlamsal veri elde edilmelidir. Nitel veri, bireysel farkındalıkla kültürel bağlam arasındaki ilişkiyi görünür kılarak daha bütüncül bir anlayışın gelişmesine katkı sunacaktır.

Otantiklik ve özerklik gibi yapıları değerlendiren mevcut ölçeklerin Batı merkezli kuramlar doğrultusunda geliştirilmiş olması, bu yapıların Türkiye gibi kolektivist kültürlerde nasıl işlev gördüğünü açıklamakta yetersiz kalabilir. Bu nedenle, bu yapıları değerlendiren ölçeklerin kültürel bağlamlara duyarlı biçimde yeniden yapılandırılması veya bağlama özgü yeni ölçme araçlarının geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Kültürler arası karşılaştırmalar yoluyla otantiklik ve özerklik desteği gibi kavramların farklı sosyo-kültürel yapılarda nasıl anlam kazandığı incelenebilir. Türkiye gibi kolektivist eğilimli toplumlarda, bireysel gelişim yalnızca bireysel özerklikle değil; aynı zamanda ailevi sorumluluklar ve toplumsal normlarla iç içe geliştiği için, bu kültürel dinamiklerin araştırmalara entegre edilmesi gereklidir.

Ayrıca, dijital çağda ergenlerin otantiklik deneyimlerinin yalnızca aile ve okul ortamıyla sınırlı kalmadığı, sosyal medya etkileşimleri, çevrim içi kimlik sunumları ve dijital görünürlük pratikleriyle de şekillendiği göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal medya kullanımının otantiklik ve benlik algısı üzerindeki etkisi, yeni nesil dijital öznellikleri anlamak açısından gelecek çalışmalarda ele alınması gereken önemli bir boyut olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma yalnızca bireysel değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymakla kalmamakta; aynı zamanda gelişimsel psikoloji, eğitim ve aile temelli uygulamalar açısından çok yönlü bir değerlendirme sunmaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalar, daha geniş ve çeşitlendirilmiş örneklemeler, boylamsal veri toplama yöntemleri ve kültürlerarası karşılaştırmalarla yürütülerek, ergenlerin gelişimsel dinamiklerini daha derinlemesine açıklayabilir. Özellikle dijital öznellik, sosyal medya kimliği ve postmodern belirsizlik ortamında ergenlerin otantik yönelimlerini nasıl korudukları sorusu, yeni araştırma alanları için güçlü bir temel oluşturmaktadır. Bu bağlamda, psikolojik danışma süreçlerinin yalnızca bireyin bireysel özelliklerine değil; aynı zamanda içinde bulunduğu kültürel ve ilişkisel bağlama duyarlılık

temelinde yapılandırılması, sağlıklı, tutarlı ve umut dolu bir gelecek kurgusu için vazgeçilmezdir.

KAYNAKÇA

- Aktakka Yıldırım, B., & Yılmaz, A. (2024). Kendi olmanın kendine has tarihçesi: Otantiklik kavramının kuramlar, alanyazın bulguları ve psikoterapide ilerleyiş süreci çerçevesinde gözden geçirilmesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 11(2), 250–270.
- Arnett, J. J. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *American Psychologist*, 54(5), 317–326. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.5.317>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Polity Press.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity* (M. Ritter, Trans.). SAGE Publications. (Original work published 1986)
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice* (R. Nice, Trans.). Cambridge University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Carver, C. S., & Scheier, M. F. (2014). *Perspectives on personality* (7th ed.). Pearson.
- Cazan, A. M., Cocorada, E., & Maican, C. (2023). Authenticity and inauthenticity in adolescents: A scoping review. *Current Psychology*, 42, 1–14. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04563-2>
- Chirkov, V. I., & Ryan, R. M. (2001). Parent and teacher autonomy-support in Russian and U.S. adolescents: Common effects on well-being and academic motivation. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(5), 618–635. <https://doi.org/10.1177/0022022101032005006>
- Chirkov, V., Ryan, R. M., Kim, Y., & Kaplan, U. (2003). Differentiating autonomy from individualism and independence: A self-determination theory perspective.

Journal of Personality and Social Psychology, 84(1), 97–110.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.1.97>

Curun, F., Beydoğan Tangör, N., & Çolakoğlu Kaya, S. (2020). Ergenlerde benlik algısı ve sosyal ilişkilerde otantiklik. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(85), 63–78.

Dahl, R. E., Allen, N. B., Wilbrecht, L., & Suleiman, A. B. (2018). Importance of investing in adolescence from a developmental science perspective. *Nature*, 554(7693), 441–450. <https://doi.org/10.1038/nature25770>

Dammann, G., Lehman, B. J., & Okimoto, T. G. (2021). The essence of authenticity: A review of key concepts and evidence. *Frontiers in Psychology*, 11, Article 629654. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.629654>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49(3), 182–185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>

Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53, 109–132. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135153>

Erbay, E. (2021). Ergenlerin gelecek beklentilerinin ekolojik yaklaşımla incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 97–120.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W. W. Norton & Company.

Goldman, B. M., & Kernis, M. H. (2002). The role of authenticity in healthy psychological functioning and subjective well-being. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 5(6), 18–20.

Gözükara, İ. Ö. (2019). Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği’nin Türkçeye uyarlanması [Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Greco, V., & Roger, D. (2003). Uncertainty, stress, and health. *Personality and Individual Differences*, 34(6), 1057–1068.
- Grolnick, W. S., & Pomerantz, E. M. (2009). Issues and challenges in studying parental control: Toward a new conceptualization. *Child Development Perspectives*, 3(3), 165–170. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2009.00099.x>
- Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 81(2), 143–154. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.81.2.143>
- Güngör, D. (2008). The interplay between values, parenting, and adolescents' identity development in cultural context. *International Journal of Behavioral Development*, 32(4), 305–317. <https://doi.org/10.1177/0165025408093650>
- Güngör, D., & Bornstein, M. H. (2010). Culture and the development of autonomy. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 555–575). Springer.
- Hall, G. S. (1904). *Adolescence: Its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion, and education* (Vols. 1–2). D. Appleton and Company.
- Harter, S. (2002). Authenticity. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 382–394). Oxford University Press.
- Harter, S., Marold, D. B., Whitesell, N. R., & Cobbs, G. (1996). A model of the effects of perceived parent and peer support on adolescent false self behavior. *Child Development*, 67(2), 360–374.
- Horney, K. (1950). *Neurosis and human growth: The struggle toward self-realization*. W. W. Norton & Company.
- Horney, K. (1951). *Neurosis and human growth: The struggle toward self-realization*. W. W. Norton & Company.
- Huang, C. (2022). Social network site use and psychological well-being: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, 134, 107290. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107290>

- Ilhan, T., & Özdemir, Y. (2013). Otantiklik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 142–153.
- Jensen, L. A., & Arnett, J. J. (2012). Going global: New pathways for adolescents and emerging adults in a changing world. *Journal of Social Issues*, 68(3), 473–492. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2012.01759.x>
- Joussemet, M., Landry, R., & Koestner, R. (2005). A self-determination theory perspective on parenting. *Canadian Psychology*, 46(2), 91–108. <https://doi.org/10.1037/qcap220000>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2006). A multicomponent conceptualization of authenticity: Theory and research. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 38, pp. 283–357). Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(06\)38006-9](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(06)38006-9)
- Küçük, E. (2022). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 79–94.
- Kula, S., & Yılmaz, A. (2024). Özerklik Destekleyici Ebeveynlik Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Sosyal ve Siyasal Yönleriyle İnsan ve Toplum Dergisi*, 6(2), 153–174. <https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2024/12/9-Ozerklik-Destekleyici-Ebeveynlik-Olceginin-Gelistirilmesi.pdf>
- Kuyumcu, B., & Kabasakaloğlu, A. (2018). Otantik olmanın duyuşsal iyi oluşu yordama gücü: Türk ve İngiliz üniversite öğrencileri arasında bir karşılaştırma. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 1031–1050.
- Liu, D., Baumeister, R. F., Yang, C. C., & Hu, B. (2023). Authentic self-expression on social media predicts greater subjective well-being: Evidence from a longitudinal study. *Personality and Individual Differences*, 204, 112046. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112046>

- McWhirter, B. T., & McWhirter, E. H. (2008). Adolescent future expectations of work, education, family and community involvement. *Youth & Society*, 40(2), 182–202. <https://doi.org/10.1177/0044118X08314261>
- Michikyan, M., Subrahmanyam, K., & Dennis, J. (2014). Can you guess who I am? Real, ideal, and false self-presentation on Facebook among emerging adults. *Computers in Human Behavior*, 33, 179–183. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.01.046>
- Nurmi, J. E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. *Developmental Review*, 11(1), 1–59. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(91\)90002-6](https://doi.org/10.1016/0273-2297(91)90002-6)
- Park, C. L. (2010). Making sense of the meaning literature: An integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological Bulletin*, 136(2), 257–301. <https://doi.org/10.1037/a0018301>
- Peetsma, T. T. D., & van der Veen, I. (2011). Relations between the development of future time perspective in three life domains, investment in learning, and academic achievement. *Learning and Instruction*, 21(3), 481–494. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2010.08.001>
- Piaget, J. (1972). *The psychology of the child*. Basic Books.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879–903. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879>
- Ravens-Sieberer, U., Kaman, A., Erhart, M., Devine, J., Schlack, R., & Otto, C. (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on quality of life and mental health in children and adolescents in Germany. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 31, 879–889. <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01726-5>
- Roberts, L. T. P. (2014). *Authenticity: Theoretical considerations, instrument development, and implications for leaders* (Doctoral dissertation). University of San Diego.

- Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy*. Houghton Mifflin.
- Ryan, R. M. (1993). Agency and organization: Intrinsic motivation, autonomy, and the self in psychological development. In J. Jacobs (Ed.), *Nebraska symposium on motivation: Vol. 40. Developmental perspectives on motivation* (pp. 1–56). University of Nebraska Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Press.
- Santrock, J. W. (2021). *Adolescence* (18th ed.). McGraw-Hill Education.
- Savickas, M. L. (2005). The theory and practice of career construction. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 42–70). Wiley.
- Seginer, R. (2009). *Future orientation: Developmental and ecological perspectives*. Springer.
- Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Vignoles, V. L. (Eds.). (2011). *Handbook of identity theory and research*. Springer.
- Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Luyckx, K., Meca, A., & Ritchie, R. A. (2011). Identity in emerging adulthood: Reviewing the field and looking forward. *Emerging Adulthood*, 1(2), 96–113.
- Sheldon, K. M., Ryan, R. M., Rawsthorne, L. J., & Ilardi, B. (1997). Trait self and true self: Cross-role variation in the Big-Five personality traits and its relations with psychological authenticity and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(6), 1380–1393. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.6.1380>
- Sheldon, K. M., & Elliot, A. J. (1999). Goal striving, need satisfaction, and longitudinal well-being: The self-concordance model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(3), 482–497. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.3.482>

- Sheldon, K. M., Ryan, R. M., Deci, E. L., & Kasser, T. (2004). The independent effects of goal contents and motives on well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(4), 475–486. <https://doi.org/10.1177/0146167203261883>
- Sheldon, K. M. (2009). Authenticity. In S. J. Lopez (Ed.), *The encyclopedia of positive psychology* (Vol. 1, pp. 83–85). Wiley-Blackwell.
- Smetana, J. G. (2011). *Adolescents, families, and social development: How teens construct their worlds*. Wiley-Blackwell.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry*, 13(4), 249–275. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304_01
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and outcomes of self-determination in adolescents: A review of recent research. *Psychologica Belgica*, 45(3), 205–231.
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and outcomes of self-determination in three life domains: The role of parents' and teachers' autonomy support. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(6), 589–604. <https://doi.org/10.1007/s10964-005-8948-y>
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2010). A theoretical upgrade of the concept of parental psychological control: Proposing new insights on the basis of self-determination theory. *Developmental Review*, 30(1), 74–99. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2009.11.001>
- Song, L., Zhan, Q., Cao, L., & Luo, R. (2024). Parent autonomy support and undergraduates' academic engagement in online learning: The mediate role of self-regulation. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 37(45). <https://doi.org/10.1186/s41155-024-00330-1>
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent–adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1–19. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00001>
- Swerdlow, B. A., & Johnson, S. L. (2023). Parental autonomy support moderates the effectiveness of interpersonal emotion regulation in emerging adults. *Emotion Review*, 15(1), 3–14. <https://doi.org/10.1177/21676968231222304>

- Taşçı, F., & Bilge, Y. (2021). Psikososyal kişilik kuramı ve otantiklik çerçevesinden kimlik gelişimi. In F. Taşçı & Y. Bilge (Eds.), *Güncel Psikoloji Araştırmaları II* (pp. 133–150). Akademisyen Kitabevi.
- Valle, M. F., Huebner, E. S., & Suldo, S. M. (2006). An analysis of hope as a psychological strength. *Journal of School Psychology, 44*(5), 393–406. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.03.005>
- Vansteenkiste, M., Simons, J., Lens, W., Sheldon, K. M., & Deci, E. L. (2006). Motivating learning, performance, and persistence: The synergistic effects of intrinsic goal contents and autonomy-supportive contexts. *Journal of Personality and Social Psychology, 87*(2), 246–260. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.2.246>
- Wang, Y., & Li, H. (2018). Authenticity and psychological well-being in adolescence: A cross-cultural perspective. *Journal of Adolescence, 67*, 150–160.
- Winnicott, D. W. (1965). *The maturational processes and the facilitating environment: Studies in the theory of emotional development*. International Universities Press.
- Wood, A. M., Linley, P. A., Maltby, J., Baliousis, M., & Joseph, S. (2008). The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the Authenticity Scale. *Journal of Counseling Psychology, 55*(3), 385–399. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.55.3.385>
- Yeager, D. S., & Bundick, M. J. (2009). The role of purposeful work goals in promoting meaning in life and in schoolwork during adolescence. *Journal of Adolescent Research, 24*(4), 423–452. <https://doi.org/10.1177/0743558409336749>
- Yu, Y., Li, Y., Zhou, Y., & Wang, M. (2022). Autonomy-related parenting profiles and their effects on adolescents' academic and psychological development: A five-year longitudinal study. *Frontiers in Psychology, 13*, 913577. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.913577>
- Zeng, L., Peng, X., Zeng, X., Wang, H., Xiao, S., & Chen, Y. (2022). Parental autonomy support and future-oriented coping among high school students: Serial mediation of future time perspective and meaning in life. *Frontiers in Psychology, 13*, 895003.

[https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.895003:contentReference\[oaicite:41\]{index=41}](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.895003:contentReference[oaicite:41]{index=41})

Zhang, L., Zhang, D., Fang, J., Wan, Y., Tao, F., & Sun, Y. (2021). Assessment of mental health of Chinese primary school students before and after school closing and opening during the COVID-19 pandemic. *JAMA Network Open*, 3(9), e2021482. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.21482>

Zhao, J., Liu, X., Zhang, J., Wang, Y., & Li, X. (2022). Time is my own treasure: Parental autonomy support and academic procrastination among Chinese adolescents. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/363827761>

EKLER

Ek A. Otantiklik Ölçeği

Hiç		Orta Düzeyde					Tamamen							
1		2		3		4		5		6		7		
1	Kişinin kendisi olmasının popüler olmasından daha iyi olduğunu düşünüyorum.							1	2	3	4	5	6	7
2	Gerçekten içimde ne hissettiğimi bilmiyorum.							1	2	3	4	5	6	7
3	Başkalarının görüşlerinden çok fazla etkilenirim.							1	2	3	4	5	6	7
4	Genellikle başkalarının bana yapmamı söyledikleri şeyleri yaparım.							1	2	3	4	5	6	7
5	Her zaman başkalarının benden beklentilerini yerine getirmem gerektiğini hissederim.							1	2	3	4	5	6	7
6	Diğer insanlar (başkaları) beni çok etkiler.							1	2	3	4	5	6	7
7	Kendimi yeteri kadar tanımadığım hissine kapılıyorum.							1	2	3	4	5	6	7
8	Her zaman inandığım şeylere sadık kalırım.							1	2	3	4	5	6	7
9	Birçok ortamda olduğum gibi davranırım.							1	2	3	4	5	6	7
10	Kendimi gerçek benden uzak hissediyorum.							1	2	3	4	5	6	7
11	Değerlerime ve inançlarıma uygun olarak yaşarım.							1	2	3	4	5	6	7
12	Kendime yabancılaştığımı hissediyorum							1	2	3	4	5	6	7

Ek B. Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği

Yetişkin Olduğumda	1:kesinlikle inanmıyorum	2	3	4	5	6	7:kesinlikle inanıyorum
Faktör 1: İş ve Eğitim							
1. Hayatımla ilgili başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım							
2. İstediğim şeyleri satın alabileceğim							
3. İyi bir iş bulacağım							
4. Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım							
5. Hoşlanacağım bir iş bulacağım							
6. İstikrarlı bir iş bulacağım							
7. Geçimimi her zaman sağlayacağım							
8. Kendimi güvende hissedeceğim							
9. Kazandığım para bana ve hayat arkadaşşıma yeterli gelecek							
10. İşim bana kendimle gurur duymam için fırsatlar verecek							
11. Mutlu bir hayatım olacak							
Faktör 2: Evlilik ve Aile							
12. Evleneceğim							
13. Çocuklarım olacak							
14. 25 yaşından önce evli olacağım							
15. Evliliğim hep sürecek							
16. Çocuğum daima barış içinde yaşayacak							
17. Çocuğumun uzun bir hayatı olacak							
18. Çocuğuma güvenli bir ortam sağlayacağım							
Faktör 3: Din ve Toplum							
19. Düzenli olarak toplumsal ve dini hizmetlere katılacağım							
20. Dini aktivitelere katılacağım							
21. Topluluğumda lider olacağım							
Faktör 4: Sağlık ve Yaşam							
22. Uzun bir hayat yaşayacağım							
23. Sağlıklı bir diyet yapacağım							
24. Spor yapacağım							
25. Sağlığım iyi olacak							

Ek C. Ebeveyn Özerklik Desteği Ölçeği

Lütfen aşağıdaki her bir ifadeye ne ölçüde katıldığınızı, her bir ifadenin sağındaki derecelendirme kısmında ilgili yeri işaretleyerek	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne De Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Her aile üyesinin aile kararlarında söz sahibi olması gerektiğini vurgular.	1	2	3	4	5
2. Başkaları hoşlanmasa bile fikirlerimi ifade etmenin önemli olduğunu vurgular.	1	2	3	4	5
3. Her zaman sorunlara farklı açılardan bakmamız gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
4. Evde, siyaset ya da din gibi konuları başkalarına göre farklı bir açıyla ele alır.	1	2	3	4	5
5. Beni bağımsız düşünmeye teşvik eder.	1	2	3	4	5
6. Bazı konular hakkında yetişkinlerden daha çok şey bildiğimi kabul eder.	1	2	3	4	5
7. Sık sık benim hayatı sorgulamam gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
8. Beni kendisinden bağımsız olmaya teşvik eder.	1	2	3	4	5
9. Yapmak istediğim şeyleri benim planlamama izin verir.	1	2	3	4	5
10. Olaylara benim bakış açımdan bakmaya çoğu zaman isteklidir.	1	2	3	4	5
11. Birçok ihtiyacıma karşı duyarlı <u>değildir</u> .	1	2	3	4	5
12. Mümkün olduğunca, ne yapacağımı seçmeme izin verir.	1	2	3	4	5
13. Beni ilgilendiren konularda kendi adıma karar vermeme izin verir.	1	2	3	4	5
14. Onun yöntemleriyle hareket etmemde ısrar eder.	1	2	3	4	5
15. Hayatta kendi yönümü seçmeme izin verir.	1	2	3	4	5